

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ז' (תשפ"ג)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זאת הכרכה-שמחת תורה

זהר המבואר
הקָתֵר וְהַקְבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרן מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

וזאת הברכה-שמחת תורה

קבלתי מפי הרב המוכיח ז"ל מפולנא, שאם ירצה השם בבוא משיח צדקנו יהיה כל התורה. תבה אחת, ויִדְרֹשׁ לְפָנַי יִשְׂרָאֵל על הצרופים שִׁיכוֹל לְהִיּוֹת מִכָּל אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בְּתֵבָה אַחַת שֶׁהוּא מְסַפֵּר רַב וְעֵצוֹם מֵאֵד, כִּי בְּמֵלֶת בְּרֵאשִׁית לְבַד יֵשׁ תִּשְׁרֵי צְרוּפִים. וּמְקַדְמָה לִי הַפּוֹתֵב שֶׁאִמְרָה זֶה הֵרֵב הַמוֹכִיחַ בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל (תשואות חן)

אוצר פניני החסידות

- א פרי צדיק | הטעם שפָּרַשְׁתָּ וזאת הַבְּרָכָה נִקְרָאת בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה וְכִיּוֹם מִיְמֵי הַשְּׁבוּעַ
- א מאור עינים | על ידי תשובה מתקורבים כל חלקי הנשמות אל התורה
- ב אמרי פנחס | מדוע פָּרַשְׁתָּ וזאת הַבְּרָכָה אֵינָה מְנוּחָה בֵּין הַגִּזְרֵי סְדָרִים
- ב נעם אֱלִימֶלֶךְ | על הצידה נקרא 'איש אֱלֹקִים' מפני שהדינים בְּנִדּוּ הַלְכִינֵעַם וְלִהְמַתִּיקֵם
- ג לקוטי הַלְכוֹת | על האדם להשתוקק לַקְדֻשָּׁה וְלֵאחֵר מִפּוֹן מִקְבַּל הָאֲרוֹת מְשֻׁמִּים אֲשֶׁר יִסְעִינָהוּ בְּהִגִּיעַ לָכֶּךָ
- ד תפארת ציואל | התורה הוא פִּיּוֹם נְשׂוּאָיַ בַּת הַמֶּלֶךְ שֶׁכָּל אֶדָם יְכוּל לְרַקֵּד עִמָּה בְּשִׁמְחַתָּה
- ה מאמר יחזקאל | שָׁבַט לִי קְרוּי 'איש חֲסִידוֹת' כִּיּוֹן שְׁהִי תְּמִיד שְׂמֵחִים וּבּוֹטְחִים בַּה'
- ה בית אברהם | הַחֶסֶם עֵינָיו בְּרֵאשׁוֹ הַלְכִין צִדָּה לְדָרֶךְ מְהֻמָּים הַנּוֹרָאִים לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה הַבָּאָה לְטוֹבָה
- ה מאור ושמע | הַעֲצָה לְזִכּוֹת לִכְבוֹד לְכַוֵּנָה שְׁלֵמָה בַּתְּפִלָּה עַל יְדֵי הַכְּנָה דְרָבָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה
- ו אהבת שלום | אִף אִם יִרְדָּת וַיִּצְאֵת מִעֲבוּדַת הַבּוֹרָא אַל לָךְ לִהְיוֹת בַּעֲצָבוֹת אֲלָא לְשׁוֹב בְּשִׁמְחָה
- ז אמרי נעם | פֶּאֶשֶׁר הָאֶדָם סוֹמֵךְ וְכַסּוּחַ בַּקְבִּ"ה גַּם פֶּאֶשֶׁר טוֹב לוֹ הַקְבִּ"ה מוֹשִׁיעוּ
- ח תפארת שלמה | באור עֵינָן סְמִיכַת הַצְּדִיקִים וּמְקוּרָו בְּמִשָּׁה רַבְּנּוּ וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נּוּן
- ח חתם סופר | גְּדַלְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנּוּ הִיא בְּכֶר שְׁזָכָה לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו
- ח אמרי קדוש | לולא שמיני עֲצַרְתָּ לֹא הָיָה הָאֶדָם מוֹצֵא לַעֲצוּמוֹ מְקוֹם מְרַב קְדֻשַׁת הַסֶּפֶה הַאֲצוּרָה בְּקַרְבּוֹ
- ט מקור ברוך | 'עֲצַרְתָּ מִלְשׁוֹן 'אוֹרֵךְ' - יוֹם זֶה אוֹצֵר בְּתוֹכוֹ אֵת כָּל בְּקֻשׁוֹת וְדַמְעוֹת הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים
- ט מאור ושמע | קְדֻשַׁת כָּל יְמֵי הַסְּפּוֹת מְסֻעֵת לְדַבְּקוֹת הַגְּדוּלָּה שֶׁל יוֹם זֶה
- ט דברי ישראל | חֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ 'יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה' רְמִזוּ לְיוֹם שִׁמְחַת תּוֹרָה
- י שערי ארובה | כִּיּוֹן שִׁיּוֹשְׁבִים בְּשִׁלְחַן הַמֶּלֶךְ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת חֻשְׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ
- יא בית ישראל | בְּשִׁמְיָ עֲצַרְתָּ יֵשׁ לְהַתְחַזֵּק לְשֹׁמֵר כַּח הַמְּמוֹעָרִים
- יא יטב פנים | עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם - רְמִזוּ וְכָל עַל כֶּךָ שְׂמֵרָאִיכִים בַּתְּפִלָּה בְּשִׁמְיָ עֲצַרְתָּ וְעוֹצְרִים אֵת זְמַנֵּי סְעוּדוֹת הַיּוֹם
- יא מוחשף הלבן | בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה צְרִיכִים לְשַׁמֵּחַ שִׁמְחָה גְּדוּלָּה מְאֹד
- יא שפת אמת | חֲכָמִים הַרְגִישׁוּ הָאֲרֵת הַתּוֹרָה אַחֵר הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים וְתִקְנּוּ אֵת שִׁמְחַת תּוֹרָה
- יא אמרי פנחס | הַקְבִּ"ה וְכָל הַמַּלְאָכִים בָּאִים לְשַׁמֵּעַ וְלִרְאוֹת הַהִקְפּוֹת וְהַרְקוּדִים
- יא שופרא ד'ישראל | טַעַם עַל כֶּךָ שֶׁהַנְּשִׁמוֹת יִרְדּוּ מֵעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן לַהִקְפּוֹת
- יא וחי יוסף | מִנְהַג הַצְּדִיקִים וְהַחֲסִידִים לַעֲשׂוֹת עֵסֶק גְּדוֹל מִהַהִקְפּוֹת כִּי מִצּוּחַ זוֹ עוֹלָה לְמַעַלָּה לְלֹא אַחֲזִית הַחִיּוּצוֹנִים
- יא לקוטי שיחות | הַרְקוּד עִם סִפּוֹר תּוֹרָה סְגוּר - עֵינָן אֲמוּנָה וְכַפְלַת עַל
- יא דרך המלך | הַרְקוּדִים בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה - פְּרִיץ רִגְשׁוֹת הַקְדֻשָּׁה שֶׁהַתְּמַלְאוּ בְּלֶב מֵרִ"ח אֲלוּל וַיִּמְשַׁךְ הַיָּמִים הַגְּדוֹלִים שֶׁל חֲדָשׁ תְּשֵׁרֵי וַיִּחְסְמוּ עַל יְדֵי הַיּוֹף
- יא לקוטי דבורים | בַּעַת הַהִקְפּוֹת אֶפְשֶׁר לַפְעַל נוֹרָאוֹת
- יא מהר"י מפעלא | תְּפִלוֹת כָּל הַשָּׁנָה מְתַעֲלִים עַל יְדֵי הַרְקוּדִים בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה
- יא שערי ארובה | יֵשׁ לְשַׁמֵּר אֵת הַתְּעוּרָרוֹת וְהָאֲרֵת הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים בְּמִשְׁךְ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה

אוצרות אנוני הדורות

- יא בית נפתלי | זְכָרוֹן יוֹם הַמִּיתָה לְכַבִּישַׁת הַיַּצָּר הָרַע
- יא ישרי משה | הַתְּפִירוֹת קְדֻשָּׁה אֲצֵל הַעַמִּים לְתוֹעֵלַת הַגְּרִים וְלְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל הַגּוֹלִים בֵּין הָאֲמוֹת
- יא שנות ימין | לֹא זָכוּ מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת בַּתּוֹרָה מִדִּין מְצַנְנוֹת, לְפִי שְׁנֻשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל גְּנוּזוֹת תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד
- יא אדרת אליהו | יִשְׂרָאֵל דְּלִים וְנָשִׁים בְּעוֹלָם הַזֶּה כִּיּוֹן שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ כָּל הַתּוֹרָה מִפִּי הַגְּבוּרָה
- יא גבווד שמים | שָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי דְבָרוֹת מִפִּי הַקְבִּ"ה בְּכַדֵּי שִׁיטְלוּ שָׂכָר גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה
- יא גבעת פינהס | מַעֲלַת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִמַּלְאָכֵי הַשָּׁרֵת
- יא חמדת ישראל | זִכְנוּ הַלּוּיִם שְׁבָרְכֵתָם לֹא תִשׁוּב וַיִּקֶּם
- יא חדושי מהר"ל דיסקין | קְדֻשַׁת שִׁילָה לַשַּׁעֲתָה
- יא ראש דוד | הַפְּחֻזִּיק תּוֹרָה נוֹטֵל שָׂכָר אִף אִם הַתְּלַמִּיד חָכֵם לוֹמַד שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה
- יא אמרי שפר | הַתְּפִשְׁטוֹת קְדֻשַׁת אֲרִיץ יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
- יא אמרי שפר | הַשִּׁמְחַת בְּחִלְקוֹ זוֹכֵה לַעֲשִׂירוֹת
- יא דרכי הים | יִשְׂרָאֵל סִפְדוּ לְמִשָּׁה רַק לֵאחֵר שֶׁחֶבַת קוֹל הַכְּרִיזָה שְׁמִשָּׁה מַת
- יא ויען שמואל | לְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לַחַל
- יא יסוד יוסף | הַשְּׁפַעַת הָאֲרוֹת הַקְדֻשָּׁה וְהַחֲסִידִים
- יא מועד לכל חי | יוֹם כְּפִלַּת הַתְּפִלוֹת
- יא פלא יועץ | סִגְלַת הַשִּׁמְחָה לְזוֹכֵת לְכַנִּים תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים
- יא ארץ צבי | בִּיּוֹם שְׁמִינֵי עֲצַרְתָּ נִתְקַבְּלָה תְּשׁוּבַת יִשְׂרָאֵל לְגַמְרֵי וְחַל אִזוּ מִתּוֹן תּוֹרָה לְמַפְרַע
- יא דבר ישורים | וְהִיָּת אִךְ שִׁמְחָה - מַעוֹט שִׁמְחַת יוֹם טוֹב בְּשִׁבְלֵי שִׁמְחַת הַתּוֹרָה
- יא בגדי אהרן | הַטַּעַם שֶׁאֵין אוֹמְרִים קְדוּשָׁה בִּיּוֹם שִׁמְחַת תּוֹרָה כִּיּוֹן שֶׁנִּי הַסְּפָרִים בְּכַדֵּי שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בֵּין לַעֲיִנֵי כָּל יִשְׂרָאֵל וּבְרֵאשִׁית
- יא מעשי צדיקים
- יא ספיר ויהלום | הָאֵהָר חֲסִידִית מִן הַפְּרֵשָׁה
- יא זוהר הקדוש | עַם פְּרוֹשׁ הַכַּתֵּר וְהַכְּבוֹד

מעלת פרשת וזאת הברכה

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע א

הטעם שפרשת וזאת הברכה נקראת בשמחת תורה וביום מימי השבוע

בכל השנים קורין סדר וזאת הברכה בשמחת תורה, והוא יזמן תמיד על פי הקביעות באחד ממשות ימי המעשה ולא בשבת, מה שאין פן בקריאות של כל הסדרים שנגבעו דיקא ביום השבת.

ויש לומר בזה, מפני שכל הענין תורה שבכתב הוא רק מקדשה דלעילא מהשפעת השם יתברך, ולכן קריאת כל הסדרי תורה הנה רק בשבת, וכמו שנגמר בשבת 'לרעת פי אני ה' מקדשכם' (שמות לא ג).

וזולת סדר וזאת הברכה אשר ברך משה, שהוא על הכנת תורה שבפעל פה שיהיה נתחדש בלב נפשות ישראל לכל פרט נפש לפי בחינתו.

ולכן עקר קריאת סדר זה הוא דיקא ביום שמחת תורה – שהוא יום המוכן להתחדשות דברי תורה בנפשות ישראל, ודיקא בימי המעשה שהוכנו להתעוררות פעלת האדם מצד אתערותא דלתתא שהוא בחינת תורה שבפעל פה.

כל שבט התברך בפרטות על התחדשות התורה כפי שרשו

ויש לומר שמרמז גם פן בפרטות של הברכות שברך לכל שבט בפני עצמו – שיתחדשו דברי תורה בלבם לכל אחד לפי שרשו בתורה.

וזה נאמר (לג ו) 'יחי ראיובן' – שיקבל חיות

השפע שלו מדברי תורה, ויהי מתיו מספר – שיהיה לכל פרט נפש מספר שרשו בדברי אותיות התורה, פידוע שיש לכל נפש מישראל שרש אות אחת בתורה הקדושה.

וכן וזאת ליהודה וגו' ידיו רב לו' (פסוק ז), וכמו שדרשו חכמינו ז"ל (ב"ק צב.) כל הפסוק שישא ויתן בהלכה ואסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא (חג הסוכות - אות נא):

מאור עינים

רבי נחום מטשורנוביל זי"ע א

על ידי תשובה מתקרבים כל חלקי הנשמות אל התורה

על ידי התשובה עלאה מתקרבים כל חלקי הקדשה חלקי ישראל אל התורה, כי כל חלקי נשמות ישראל הן משרשין בתורה, בנודע שכל אחד יש לו אות בתורה, ובהתרחקו מן הבורא ברוך הוא נפסק חלקו משרש התורה, ועל ידי תקון ראש השנה יום הכפורים שב החלק של כל אחד מישראל אל התורה ויש לו אז בחינת עליה אל התורה וכו'.

שמחת תורה – שמחה לתורה ששבו ונתקרבו אליה כל חלקי שרשי נשמות ישראל

ונקרא יום אחרון של חג שמחת תורה – שהוא שמחה לתורה עלאה ששבו ועלו אצלה ונתקרבו כל חלקי שרשי נשמות ישראל ונתאחדו בה, כי כל אחד שב על ידי תקון הזמן של מועדים להתורה שמשם שרש נשמתו.

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

מדוע פרשת וזאת הברכה אינה מנויה בין הנ"ן סדרים

נ"ן פרשיות יש בתורה (ראה זוהר ח"א קד): נגד גן עדן. והקשה (הרב הקדוש מקוריץ זיע"א) הלא יש ג"ד. ואמר: וזאת הברכה אין קורין בשבת.

ועוד אמר: וזאת הברכה אינה פרשה, אלא לכשיקיימו כל התורה אז וזאת הברכה. ויכול להיות שזה שאמרו בגמרא (כתובות ז:): 'כל ימי עני רעים' (משלי טו טו), שאינו יכול לקבל אפלו טוב:

מנהג עליה לתורה בשמחת תורה – כיון שכל חלקי הנשמות המשרשות כתורה מתעלים ביום זה

ועל כן המנהג שכל ישראל עולין לתורה ביום שמחת תורה, שבאמת אז עולין להתורה ברוחניות גם כן, שמקרבין שרש נשמתו וחלק אלהי שבהן להתורה שמשם שרש נשמתן פמבאר כנודע שיש ששים רבוא אותיות לתורה כמספר שרשי נשמות ישראל.

טעם קריאת פרשת וזאת הברכה בשמחת תורה

ולכך קורין בפרשת וזאת הברכה, שאחר תקון שנעשה בזמנים הללו נשפע ברכה מלמעלה לכל אחד מישראל, על ידי שנתחדדו בתורה ובבורא ברוך הוא שרשי חלקי נשמות ישראל (פרשת אמור):

פרשת וזאת הברכה

באור המאמר הקדוש ברוך הוא גוזר והצדיק מבטל

וזהו דאמרינן בגמרא (ראה מו"ק טז: תענית כג.) הקדוש ברוך הוא גוזר והצדיק מבטל שנאמר 'ותגזר אמר ויקם' (איוב כב כח).

והנה לכאורה האין מוכח מזה שהצדיק ב בטל הדינים והגזרות שהקדוש ברוך הוא גוזר, והלא משמעות הפסוק הוא כשהצדיק גוזר הקדוש ברוך הוא מקים, ועל פי הדברים הנ"ל ניחא שפיר, כשהצדיק דן למטה וגוזר אין דין למעלה, וממילא הם בטלים.

התמיהה כיצד הצדיק שחיותו אינה תמידית יכול להמשיך חיות לאדם

אך זאת צריך להבין, מאין הוא להצדיק שיכול לרפאות לחולה על ידי תפלתו ולהמשיך לו חיות שיתיה האדם, והלא חיותו של הצדיק איננו לעולם, אלא הוא כמקריית,

וזאת הברכה אשר בך משה איש האלקים וגו'

(לג א)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

הצדיק נקרא 'איש אלקים' מפני שהדינים בידו להכניעם ולהמתיקם

כתבנו פעמים רבים, דהצדיק נקרא 'איש אלקים' כמו שנאמר 'משה איש אלקים', מפני שהצדיק הוא בעל הדינים, והם בידו לכל אשר יחפץ וטנו להכניעם ולהמתיק אותם.

והצדיק הוא הדין, פי הדינים נקראים אלקים, וכאשר ידין ויגזר למטה פן יקום, פי כשיש דין למטה אין דין למעלה (תנחומא משפטים ה), ולכן על ידי זה יכול לבטל כל הדינים מישראל וכל הגזרות, ולכן נקרא הצדיק 'איש אלקים' – פרוש בעל אלקים.

הארות משמים אשר יסיעוהו להגיע לכך

כשארדם רוצה לעשות איזה דבר שבקנה שיהיה כדי לזכות לתכלית הטוב שזוכין על ידי מצוה הזאת, אזי אי אפשר לו להגיע לקדשה זאת כי אם פשמייעין לו מן השמים ומאירין עליו ההארה בהעלם משרש הקדשה הזאת שהוא רוצה להגיע אליה, ובלא זה לא היה אפשר לו לעולם להגיע לקדשה זאת וכו'.

והכלל, שהאדם צריך לבחור רק בהאמת לאמתו ולהשתוקק תמיד אל האמת באמת, כי יש נקדה דקדשה בכל אחד משראלי שהיא נקדת האמונה הקדושה, שעל ידי זה בפנימיות נפשו הוא רוצה וחפץ מאד להתקרב להאמת וכו'.

ואזי כשהאדם מתחיל להשתוקק להתקרב להצדיק אמתי, אזי הבא לטהר מסיעין לו (יומא לח:), הינו שנמשך עליו ההארה משרש קדשת הצדיק בעצמו.

ועל ידי זה הוא זוכה להתגבר בהשתוקקות וכסופים ורצונות חזקים יותר, וכל מה שמתגבר ברצון חזק יותר להתקרב להצדיק נמשך עליו קדשת הצדיק יותר ומסיעו ביותר לשבר המניעות עד שזוכה לבוא להתקרב אליו, ואזי יזכה על ידי הצדיק לאמונה וכל טוב כנ"ל.

נשמות שעסקו במצות ומעשים טובים כאים לסייע לאדם

וענין זה מרמז קצת גם בכתבי האר"י ז"ל (שער המצוות ואתחנן), שמבאר שם שפשאדם רוצה לעשות איזה מצוה, אזי באה זאת הנשמה שהיתה עוסקת במצוה זאת ומסיעה לו לעשות המצוה, ובלא זה לא היה יכול לגמרה מעצם המניעות של הפעל דבר, וזה סוד הבא לטהר מסיעין לו, עין שם.

והאף דבר מקרה יכול לתן חיות לאדם, השם יתברך ברוך הוא וברוך שמו שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים וחייתו הוא עצמיות יכול לתן חיות לאדם המקרי, אבל לא כן האדם שאין חיותו עצמיות.

על ידי שמדבק עצמו בכורא יתברך שהוא נצחיות ביכלתו להמשיך חיות

אמנם אין זה כי אם מחמת שהצדיק מדבק עצמו בהשם יתברך ברוך הוא – ונמצא חיותו דבוק בהחיים הנצחיים העצמיות והוי ליה חיותו של הצדיק גם כן עצמיות ונצחיות, כי אל עצם יחד ידבקו, ולכן יש כח בידי הצדיק להמשיך חיות אל החולה.

על אף שהצדיק דבוק בחיותו יתברך שהיא תמידית אינו חי לעולם כיון שבהכרח יורד לעתים ממדרגתו

ואם תאמר, אם כן זה הצדיק חי וקיים לעולם, זה בלתי אפשרי, מחמת שהצדיק אינו תמיד בהדבקות, ולפעמים נפסק מהדבקות, כי העולמות כף נבראים, מטי ולא מטי, דהינו שהצדיק צריך להיות הולך תמיד ממדרגה למדרגה, וברצותו לעלות להמדרגה היותר גבוה ועליונה צריך להוריד ולשוב קצת למטה ואחר כך עולה למדרגה היותר גבוה, ובהגיע עת וזמן הליכו בדרך כל הארץ לעלמא דקשוט והוא נפסק מהדבקות, אזי ילך ויאסף אל עמיו (פרשת ואתחנן ד"ה היום הזה):

ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן כו' מימינו אש דת למו (לג ב)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

על האדם להשתוקק לקדשה ולאחר מכן מקבל

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (אל)

תקרי מורשה אלא מארסה, פסחים מט: (לג ד)

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

התורה הוא כיום נשואי בת המלך שכל אדם יכול לרקד עמה בשמחתה

שמעתי מפי מורי ורבי הגאון הסיד מורנו הרב דב פער זצוק"ל נבג"ע, על מאמר תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מארסה, לקרב הדבר אל הענין.

כי מדרך העולם, שאינו ראוי לאדם שאינו נכבד לחזק בכת מלך ולרקד עמה במחול בבי הלולא כדרך העולם, כי אין מהראוי לו להתקרב אליה מכל שכן לאחזו בה ולרקד עמה, מה שאין בן כשהבת מלך נכנסת לנשואין אז מדרך העולם שהתר הקשר ורשאי אף הקל שבקלים לרקד עמה במחול.

כן הענין בנדון תורתנו הקדושה, היא בת מלך, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ואם בן הנה מן הראוי שלא להתקרב אליה כל מי שרוצה.

אף על פי בן התר לנו, שהתורה נמשלת למים, מה מים הפקר אף היא הפקר, וכמדבר כו', כדאי תא במאמרם ז"ל (עירובין נד), והיא לנו דגמת בת המלך ביום נשואיה כשהיא מארסה.

וזה שרומז במתק לשונו 'אל תקרי מורשה אלא מארסה' – רצה לומר שהתורה היא לנו כמו ביום הנשואין שנתן רשות לכל לרקד עמה, פי נתן גם בן לנו לכל לעסק בתורה:

כי הנשמה שעסקה בחייה במצוה זאת היא נכללת עכשו בשוש קדשת המצוה הזאת וכו', ועל בן פשאדם רוצה עכשו בזה העולם לקיים מצוה זאת באה עליו נשמת אותו צדיק ועל ידי זה נמשך עליו שרש הקדושה של המצוה הזאת, כי שם נכללה נשמה של זה הצדיק כנ"ל ועל ידי זה זוכה לגמר המצוה הזאת וכנ"ל.

באור ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן על דרך הנ"ל

וזה בחינת 'אלק מתימן יבא וכו'' (חבקוק ג א), וכתוב ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן, ודרשו רז"ל (ע"ז ב:) על זה מלמד שהחזיר הקדוש ברוך הוא על כל עובדי כוכבים שיקבלו את התורה ולא רצו.

הינו שהאיר עליהם הרהורי תשובה משרש קדשת התורה, אבל הם לא רצו להתעורר ולשוב אליו ותברך, על בן מאס בהם וכא לישאל, ותכף שהאיר עליהם בהעלם הארה הנ"ל נתעוררו לשוב אליו, ועל ידי זה בחר בהם מפל העמים.

עם ישראל הם עם סגלה כי בחירת הבורא בהם היא סתומה ועלומה

אבל מחמת שבחינה זאת אי אפשר להבין בשכל אנושי כלל איך ה' יתברך מתגלגל עם כל אדם לקרבו אליו, שזהו סוד סתרי הבחירה וכנ"ל, על בן נקראים ישראל עם סגלה, מחמת שאי אפשר להבין זאת מפני מה בחר בישראל מכל העמים, כמו שכתב רבנו ז"ל בהתורה עתיקא טמיר וסתים בסימן כא שבשביל זה נקראים ישראל עם סגלה וכו', עין שם, כי זה הענין אי אפשר להבינו כלל (ברכת הרי"ד אות כ:)

הקדושים הללו, ראש השנה יום הכפורים וסכות, להכין בהם צידה ומזון ויחני לְכַל השנה, שמתקרבים חדשי החנוכה עם הלילות הארפים והחשוכים, ואחר כך באים ימי הקיץ הארפים והצריכים שמירה גדולה.

העבודה בלילות החנוכה

רבותינו הקדושים זי"ע היו קוראים החנוכה הקדוש עם הלילות הקדושים, כמאמר הפתוח 'בָּרְכוּ אֶת ה' פֶּלַע עֲבָדֵי ה' הַעֲמִידִים בְּבֵית ה' בְּלֵילוֹת' (תהלים קלד א), עבד נאמן הוא העובד ביום ובלילה, ושם לילה פיוס, שתמיד הוא בכחינת עומד בבית ה', אפלו בעתים החשכים מאד.

אכל איש פשוט צריך זכיה גדולה שלכל הפחות בשבתות וימים טובים? הנה בכחינת עומד בבית ה', ובפרט בימים שאינו רואה בהם אור, ולילות החשוכים הזקוקים שמירה יתרה.

כפי שיש להכין מימים אלו על ימות השנה כן יש להכין מימי הנערות על כל ימי חייו

ובימים הקדושים האלו הזמן להתכונן על תקופות השנה. וכן בנפש שיד ענין זה אצל כל אחד ואחד, שצריך להכין מימי הנערות לכל ימי חייו, כי רק הנסיונות האלו שמתגבר עליהם בימי הנערות והבחירות הם עומדים לו בכל ימי חייו.

הרמז בלשון הפסוק

והוא מרמז בפסוק ולוי אמר וגו' אשר נסיתו במסה, הם הנסיונות האלו. תריכיהו על מי מריכה הם הדיברי ריבת בשערך, כל פעם פשרוצים להתקרב ולבא לשער המלך, אינם נותנים לו להקנס לפני ולפנים.

החפץ להתקרב לעבודתו יתברך בודקים אותו פעמים רבות על ידי מחשבות זרות

על הדרך שומרי שער המלך שאין נותנים להפנס פנימה, אלא על ידי הרבה חקירות

וללוי אמר תמיד ואוריך לאיש חסידך (לג ח)

מאמר יחזקאל

רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א

שבת לוי קרוי 'איש חסידך' כיון שהיו תמיד שמחים ובוטחים בה'

מה שהתורה קורא לשבת לוי 'איש חסידך', שלא מציינו פן בשאר השבטים, הענין הוא, דהנה פתיב 'על פן לא הנה ללוי חלק ונתלה עם אחיו ה' היא נחלתו' (דברים י ט).

ולכאורה אדרבה, חלקם הנה מרבה יותר מכל שבת, כי הם לקחו מעשר מכל שבת, והיו י"ב שבטים, ולפי החשבון המעשר מן י"ב שבטים הרי עולה יותר מחלק כל שבת ושבת פמוכן.

אלא הגם שלשבת לוי בכלל הנה חלקם מרבה מכל שבת כאמור, אמנם בפרטיות לא הנה לשום לוי כלום, כי כל לוי ולוי לא ידע מעולם אם יתנו לו המעשר, שמא יתנו המעשה ללוי אחר.

אך כי ה' היא נחלתו, שנשאו עיניהם ולבם לשמים ובטחו בה' עדי עד, ולא חששו ולא דאגו על זה, אדרבה עוד היו תמיד שמחים. כמו שנאמר 'הלויים בשירים ובזמרים' (מוסף לשלוש רגלים). וזה הוא החסידות. וזה שהתורה קורא לשבת לוי 'איש חסידך', והבן:

וללוי אמר תמיד ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה תריכיהו על מי מריכה, האמר לאביו ולאמו לא ראתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בנו לא ידע (לג ח-ט)

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

החכם עיניו בראשו להכין צידה לדרך מהומים הנודאים לכל ימות השנה הבאה לטובה

החכם עיניו בראשו, להתבונן בעניניו בימים

מפת מתנים לאויביו יותר משאר מכות. וירצה לרמוז בזה, כי הגה מעקרי עבודת ה' הוא התפלה ברחילו ורחימו, ועל ידי שאדם מקשר נפשו ורוחו ונשמתו ומדבק עצמו בעת התפלה באין סוף ברוף הוא מושך על עצמו דבקות וקדושה על כל היום.

אכן העצה היעוצה לבא לידי מדה זו לזכות לשלמות התפלה, הוא על ידי שיקום בתצות לילה וילמד כמה שעורים ומהן הלכות פסוקות כל אחד לפי ערכו.

ועל ידי זה הוא מגרש הקלפות העומדין לכלבל בעת התפלה, ומטהר מחשבותיו שיהיה לו נקל להתפלל בלי מחשבה זרה ולהעלות העולמות משפנלו מראשית הבריאה.

והן הן המחשבה הנורה הנופלת לאדם בשעת התפלה, כי נשוא להעלות הניצוץ ממעמקי הקלפות אז יעמדו נגדו לעכבו לבל יתעלה מהן, וצריך האדם לגבר חזלים לזה ועל ידי עסק התורה שעוסק קדם התפלה ברחילו ורחימו יהיה לו סעד לזה.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו אמרו בדרך ה' חילו, לשון ויחל משה' (שמות לב יא) שהוא לשון תפלה, פרוש שיברך ה' את תפלתו שתעשה פרי.

ופעל ידיו תרצה – פרוש שגם תנועות הידים אשר אדם עושה בעת תפלתו לעורר לבבו אל זכות התפלה, גם זה יעלה לרצון לפניו.

מחזן מתנים קמיו, מלת 'מתנים' לשון למוד (כמו פניני מתנין), ובאורו כי הכתוב נתן עצה לזה שיהיה תפלתו מקבלת ומרצה, על ידי שימחץ בלמודו תחלה את כל קמיו הם הקלפות העומדים לעכבו, ומשנאיו מן יקומון – לבל יהיה להם תקומה כולל נגדו:

ובדיקות, כמו כן הרוצה להתקרב לעבודתו יתברך לתורה ותפלה פוגעים בו מחשבות זרות המבלבלים אותו. ועוד יותר גרוע, שאינם זרות, אלא שכימים לו.

העצה להג'ל הוא על ידי שפלות והכנעה

העצה היא שפלות והכנעה, כמאמר הכתוב 'מרום וקדוש אשכון ואת דפא ושפל ריחי' (ישעיה נג טו), אז השם יתברך בעזרו.

וכמו שאמרו על הרב הקדוש הרב מנחם מנדל מויטפסק זי"ע שזכה למאמר זהר הקדוש (תקנ"ז תיקון י"ג כט): מאן דקטיל ההוא חנוך וכו' יתבין ליה ברפתא דמלקא דאיהי צלותא, שהתפלה שלו היתה בשפלות והכנעה פזאת על דרך מכה שחין המתקרב להיכל המלך לבקש על נפשו ורוחפיים אותו החוצה וכו'.

'האמר לאביו ולאמו לא ראתיו ואת אחיו לא הכיר' – נסיונות מצד הסביבה והמשפחה

האמר לאביו ולאמו לא ראתיו ואת אחיו לא הכיר. הנסיונות הללו הוא לבל אחד באפן אחר, לזה התגברות היצר הרע בקרבן שאינו יכול לו, אבל מפריעים חיצוניים אין לו מצד ביתו והסביבה.

ויש כזה שהנסיון שלו הוא מצד הסביבה שבה הוא נמצא, הוריו ונחבורתו המפריעים אותו בעבודתו יתברך, יתגבר על זה ויאמר לאביו ולאמו לא ראתיו ואת אחיו לא הפירו וכו'.

ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה מחזן מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומון (לג יא)

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א העצה לזכות לכונה שלמה בתפלה על ידי הכנה דרבה בלמוד התורה

ראוי להבין אמרו 'מחזן מתנים', למה פתר

אין כאל ישרון רכב שמים בעזרה (לג טו)

אמרי נעים

רבי מאיר מדון יקוב זיע"א

כאשר האדם סומך ובטוח בקב"ה גם כאשר טוב לו הקב"ה מושיעו

יש לפרש בהקדם הפסוק ויהיית ממשש בצרהים כאשר ימשש העור באפלה (דברים כח טו), והענין, כי ידוע מדרך העולם אשר חלילה באם האדם הוא חלילה בלחץ ובדחק באיזה ענין, ואין לו שום מבוא ועצה להביא תשועתו על ידי איזה אדם וכדומה, אז בעל פרחו משים בטחונו בהשם יתברך.

אכל כשיש לו עצות ואפני התשועה, ועושה תחבולות ותשועתו יבוא לו, אז נדמה לו אשר הוא עושה חיל. ולא כן דרך האמת, כי גם שיש לאדם כל טוב וכל חפצו יצליח, ידע גם כן בברור אשר עקר הוא השם יתברך.

והנה מדרך העור, הגם שאין לו שום בטחון ועצה שיהיה יכול לילך בעצמו, עם כל זה יש לו אפן אחר אשר תשועתו יבוא על ידי איש אחר, נער קטן ינהג בו. אמנם בחשך ואפלה אשר גם איש זה אינו רואה כלל, אז העור ממשש בעצמו, כי אין לו על מי לבטח.

לזאת למדה לנו תורה הקדושה ויהיית ממשש בצרהים, הינו הגם שיש לך כל טוב הנקרא בשם צהרים ואור, עם כל זה יהיה אצלך דמיון העור באפלה שאין לו כלל על מה לבטח. כן אתה לא תשים בטחונך בשום דבר רק בה'.

הרמז בלשון הפסוק

וזוהו אין כאל ישרון, הינו כשהנהגות האדם הוא בדרך הטוב והישר ויש לו כל טוב, ועם כל זה יודע אשר אין כאל, ואין

ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך (לג יח)

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוטוב זיע"א

אף אם ירדת ויצאת מעבודת הבורא אל לך להיות בעצבות אלא לשוב בשמחה

הנה אמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ו) איזהו עשיר השמח בחלקו, פרוש בחלק מצות ומעשים טובים שהוא מסגל, ואף דאמרו חז"ל (תנא"ר פכ"ה) כל אחד ואחד חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק יעקב, אף על פי כן אסור להיות נעצב על זה חס ושלום, כי יצא שכרו בהפסדו.

רק אדרבה עליו לשמח בחלקו, הינו בחלק המצות ומעשים טובים שיש לו, ולומר ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים, כי זהו רצון השם יתברך יותר שלא להתעצב על זה רק לשמח בחלקו.

והנה לפעמים מודמן שאדם יוצא חוץ לשיטה בעבודתו יתברך שמו חס ושלום והוא מתחרט מאד על זה, והנה גם חרטה זו בעצמה צריכה להיות בשמחה, ולא יוסף עצב עמה חס ושלום, רק ישמח בחלק מצות ומעשים טובים הנשארים עמו.

הרמז בלשון הפסוק

וזוהו פנינת הפתוח כאן, שמח זבולן בצאתך גו' - פרוש שהאדם צריך להיות בשמחה, ואף בהודמן לפעמים חס ושלום שהאדם יוצא חוץ לשיטה ומתחרט על זה, גם זה ראוי להיות בשמחה, וד"ל. המקום ירחם עלינו ויעזרנו לעבדו באמת ובתמים ובשמחה אמן כן יהי רצון:

על ידו וזכותו היו בני ישראל נשמרים במצרים ובזכותו יצאו משם.

וזהו שגאמר בספר יהושע (כד לב) 'נאת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים, פרוש העצמות של יוסף הם העלו את בני ישראל ממצרים, כי בזכותו יצאו ממצרים.

התקורות הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדורא זיע"א למגיד ממעזריטש זיע"א

וכן הוא הכח בצדיקי הדור להאיר נשמות של בני ישראל ולגמר תקונם. כמו ששמענו מאת הרב הקדוש מראדשיץ זלה"ה שהיה מרגלא בפומיה המעשה מהרב הקדוש רבי חייקא המדורא זלה"ה שעשה בעצמו פמה סגופים להתענות משבת לשבת פמה פעמים, ואלף לילות היה נעור משנתו ללמד כל הלילה, ועם כל זה לא נגמר תקונו עד אשר בא להרב הקדוש מורנו הרב דב בער ממעזריטש זלה"ה על שבת פדוע.

וזה הענין כח הסמיכה ביד הצדיקים הוא ממש רבנו, כמו שגאמר ויהושע בן נון מלא רוח חכמה מחמת כי סמך משה את ידיו עליו, כי הכל תולה בזכות הצדיק יסוד עולם (שמחת תורה ד"ה ויהושע בן נון):

ולא קם נביא עוד בישראל כמשה (לד ט)

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

גדלתו של משה רבנו היא בכך שזכה לכל המדרגות על ידי מעשיו

שמעתי מפיו של אדמו"ר מורנו הרב משה סופר ז"ל שיתח נאה מאד, דמה יפלא שמושה רבנו היה גדול הנביאים, ומדוע נפלות גדלתו, דהלא גלה השם יתברך כבודו

משים בטחוננו בשום דבר רק בו לבדו, אז רכב שמים בעזרה, ויושיע לך בכל הענינים לטובה אמן:

ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו (לד ט)

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

כאור ענין סמיכת הצדיקים ומקורו במשה רבנו ויהושע בן נון

הנראה לרמוז בזה ענין הסמיכה שמצינו במשנה וגמרא מה טיבה, כי הוא דבר הנוהג בכל הדורות משה עד סוף כל הדורות.

כי כן הוא בכל הצדיקי הדור, צריך להיות להם סמיכה, מפני כי מקור הברכות הוא שנמסר לאברהם אבינו עליו השלום כמו שאמרו (בראשית רבה לט יח) 'היה ברכה' (בראשית יב ב) הברכות יהיו מסורים בידך.

ודגל התורה הוא משה רבנו עליו השלום, וכל איש הזוכה ללמד תורה לשמה מתעורר בו כחו של משה, כמו שאמרו ברמז לשמ"ה אותיות למשה.

וזהו שגאמר ויהי בנסע הארץ ויאמר משה (במדבר י לה), וכתבנו במקום אחר כי כל איש מבני ישראל השומר גופו מכל רע נעשה הגוף כמו ארון לתורה, וזהו שאיתא בגמרא (שבת קטז:) מצילין תיק הספר עם הספר רמז לגוף של האדם שהוא הנחתק לנשמה.

וזהו שגאמר ביוסף הצדיק וישישם בארון במצרים' (בראשית נ כז), וכתוב ויקח משה את עצמות יוסף עמו' (שמות יג ט), כי

במדותיו ובצדקותיו מעצמו אז לא היה המבקר ב'ישראל', ובאמת אם גם אנחנו היינו דבוקים בה' כמשה רבנו אז גם עמנו היה מדבר ה' וגם לנו היה מגלה כל כבודו (תהלים שערי חיים להג"מ חיים סופר זצ"ל אב"ד מונקאטש סה א):

שמיני עצרת

התשובה של ימים הנוראים, וכל הישועות ורפואות ונחמדות שפעלו ישראל בימים אלו.

ידוע אשר האותיות שהם מאותו המוצא מתחלפים זה בזה. ואם כן ע' יכול להתחלף בא' והוי כאלו פתיב 'אצרת', מלשון אוצר, שיום זה הוא האוצר של כל הדברים הללו, ואנו צריכים למצא עצה איך לפתח את האוצר הקדוש והיקר הזה ולהוציא משם יראת שמים רפואות וישועות של כל ימי הרחמים:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפ"טטיין זיע"א
קדשת כל ימי הסכות מסייעת להבקות הגדולה של יום זה

בכל שבעת ימי הסכות האור מתגלה בכל יום ויום יותר, עד שיוכלו המבקשים את ה' להדבק בשמיני עצרת באור השם ותברך בדבקות נפלא על ידי שנתקדשו ונטהרו מעט מעט (רמזי יום א' דסוכות):

הרצים לשוב בתשובה אפילו אם לא זכבו מעשיהם לגמרי, אם סתופפים בצל הצדיקים, בשמיני יהיו לרחמים

ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו' (במדבר כט לה). יש לרמוז בפסוק זה, כי הגה ידוע מאמר קדמונינו

לו ופתח לו כל שערי חכמה וכל דלתי בינה, ואיך לא יהיה אפוא איש אלקים.

אבל החדוש הוא, למה דבר הקדוש ברוך הוא דוקא עם משה והראה לו חבה גדולה ויתרה ולא עשה כן גם עמנו, מזה נשפיל לדעת כי לולא שמשה היה קרוב

מעלת וסגלת היום

אמרי קדוש

רבי אורי מסטרליסק זיע"א

לולא שמיני עצרת לא היה האדם מוצא לעצמו מקום מרב קדשת הסכה האצורה בקרבו

כשהשם יתברך עוזר לישראל לקים מצות סכה וזוכה להשיג ולהמשיך עליו קדשת הדפנות והסכף וכל מצות התלויה בסכה, איך אפשר לו אחר כך למצא לו מקום בבית.

אך זה החסד של הקדוש ברוך הוא – שתוף אחר קדשת הסכה נוסעים מחיל אל חיל לקדשת החג של שמיני עצרת, ולולא זאת לא היה אפשרי למצא לו מקום בבית:

מקור ברוך

רבי ברוך מסעברט זיע"א

'עצרת' מלשון 'אוצר' – יום זה אוצר בתוכו את כל בקשות ודמעות הימים הנוראים

שמעתי משמיה של הרב הצדיק מצאנז זיע"א על הפסוק 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', שלכן נקרא שמחת תורה בשם 'עצרת', כי יום זה הוא האוצר שבו כלולים התפלות ובקשות, דמעות והרהורי

כְּרֵאוּי לֹא בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, 'יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה' – יוֹכֵל לְתַקֵּן זֹאת בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה:

הָאֲמוּנָה שֶׁרָכַשְׁנוּ בְּמִשָּׁךְ כָּל הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים
גִּדְמָת עֵתָה הַשְּׁפֵעַת בְּרֵכָה

אָמוּנִים אֲשֶׁר נֶאֱסָפוּ בְּרֵכּוֹת נִכְסָפוּ (פִּיט
לשמיני עצרת). כִּי בְּמִשָּׁךְ יָמִים הַנּוֹרָאִים
אֲשֶׁר כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל עֲסוּקִים בְּעִבּוֹדֵת ה'
בַּתְּפִלָּה תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים רָכְשׁוּ וְאֶסְפוּ
לָהֶם אָמוּנָה יְתָרָה, וְכֵן גַּם בַּחֲגֵי הַסְּפּוֹת, כִּי
סִכָּה הִיא צְלָא דַמְהִימְנוּתָא, לְכַף בְּרֵכּוֹת
נִכְסָפוּ – מַגִּיעַ לָהֶם שְׁפַע בְּרֵכּוֹת וְכָל טוֹב
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מְשַׁלֵּי כח ט) 'אִישׁ אָמוּנוֹת רַב
בְּרֵכּוֹת':

עִבּוֹדַת הַיּוֹם

שְׁמִינֵי אֲרוּכָה

רַבֵּי יַעֲקֹב אַבְיִחְצִירָא זי"ע א'

כִּיּוֹן שִׁיּוּשִׁיבִים כְּשֶׁלַּחַן הַמֶּלֶךְ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת חֲשׁבוֹן
הַנֶּפֶשׁ

כִּיּוֹם הַשְּׁמִינֵי עֲצֵרַת תְּהִיָּה לָכֶם. וּמִשְׁלוֹ
רְבוּתֵינוּ ו'ל (סוכה נה:) מִשָּׁל לְמִלְךְ
שַׁעֲשֵׂה מִשְׁתָּה תַחֲלָה לַעֲבָדְיוֹ שְׂבַעַת יָמִים,
וּכְיּוֹם הַשְּׁמִינֵי עֲשֵׂה סַעֲדָה לוֹ וּלְבָנוּ, וְאָמַר
שׁוּם זָר לֹא יִקְרַב לָנוּ לְסַעֲדָה זֹו, וּמִמִּילָא הֵבֵן
מוֹצָא רְצוֹנוֹ בְּאִבּוֹי וְכָל מַה שְּׁשׂוֹאֵל מִמֶּנּוּ נוֹתֵן
לוֹ.

וְהִנֵּה אִם הֵבֵן אֵינּוּ עוֹשֶׂה רְצוֹן אֲבִיו דְּבָר
פְּשׁוּט דְּאֲבִיו דּוּחָה אוֹתוֹ מֵעַל הַשְּׁלַחַן
וְאֵינּוּ מִסֵּב עִמּוֹ. וְזֶה הַמַּחֲשָׁבָה צָרִיךְ שִׁיַּחֲשֹׁב
הָאָדָם שְׂמָא בְּיוֹם שְׁמִינֵי עֲצֵרַת – שְׂאֲבִינוּ
מִלְּכָנוּ מִסֵּב עִם בְּנָיו לֹא יְהִיָּה הוּא מִן הַמְּסִבִּים,
וּבְזָה יְבֹא לְהוֹסִיף יְרָאָה עַל יְרָאָתוֹ וּתְשׁוּבָה

ו'ל אֲשֶׁר כָּל בְּאֵי עוֹלָם בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יִכְתְּבוּן,
וּכְיּוֹם צוּם כְּפוּר יִחְתַּמּוּן.

וְהִנֵּה אָמְרוּ בְּמִסְכַּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה (טו): שְׂצִדִּיקִים
נִכְתְּבִין לְאַלְתֵּר לְחַיִּים, וּבִיּוֹנִים תְּלוּיִן
וְעוֹמְדִין עַד יוֹם הַכְּפוּרִים אִם יִשׁוּבוּ בַתְּשׁוּבָה
יִכְתְּבוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים עִם הַצִּדִּיקִים.

וְהִנֵּה הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת ה' וּמִסְתַּפְּפִים
בְּצַל הַצִּדִּיקִים הַלְוֹרוֹת לָהֶם דְּרָכֵי ה'
וְדְרָכֵי תְּשׁוּבָה הַנִּכְוָנָה, וְאִךּוּ פִי שְׂאוֹר שְׂבַעֲסָה
מְעַכֵּב מִכָּל מְקוֹם כּוֹנֵנָתָם לְטוֹבָה, וְכָל אוֹת
נִפְשָׁם לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְעִבּוֹד ה', לְאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה הֵגַם שְׁלֵא זָכוּ מַעֲשִׂיהֶם מִכָּל וְכָל, הַכְּתוּב
מְבַשְּׂרָם שִׁירוּחָמוֹ מִן הַשָּׁמַיִם.

'עֲצֵרַת' נוֹטְרִיקוֹן עִדַּת צִּדִּיקִים רַחֲמִים תְּהִיָּה

וְהִנֵּה בְּיָדוּעַ, אֲשֶׁר גָּמַר הַחֲתִימָה נַעֲשִׂית
בַּהוֹשְׁעָנָא רַבָּה, וּכְיּוֹם הַשְּׁמִינֵי עֲצֵרַת
הַפִּיתְקִין נִמְסְרִין, לְזֶה מְבַשֵּׁר הַכְּתוּב 'וּכְיּוֹם
הַשְּׁמִינֵי 'עֲצֵרַת' נוֹטְרִיקוֹן עִדַּת צִּדִּיקִים רַחֲמִים
תְּהִיָּה, שְׁכָּל הַמְּסְתַּפְּפִים בְּצִלָּם יְהִיוּ לְרַחֲמִים.

אָכוּ, עִדִּין לֹא יִדְעוּנוּ הָאִם יְהִיָּה הַדְּבָר קָל
וּמַהֵר לְהַפְעֵל בְּלִי שִׁיִּצְטָרְכוּ הַצִּדִּיקִים
לְעִבּוֹד עִבּוֹדָה וּלְהַרְבּוֹת וּלְהַפְצִיר בַּתְּפִלָּה, לְזֶה
אָמַר תְּהִיָּה לָכֶם כָּל מְלָאכַת עִבְדָּה לֹא תַעֲשׂוּ
פְּרוּשׁ, שֶׁהַדְּבָר יְהִיָּה מְסוּר בְּיַדְכֶם, שְׁלֵא תַצְטָרְכוּ
לַעֲשׂוֹת עִבּוֹדַת הַתְּפִלָּה הַרְבָּה:

דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל

רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִמּוֹדֵי זִי"ע א'

חֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ 'יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה' כְּמוֹ לְיוֹם שִׁמְחַת
תּוֹרָה

הַחֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה (עִירוּבִין נד.). 'הַחֵשׁ'
בְּרֵאשׁוֹ – הֵינּוּ מִי שְׁלֵא עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה

וחסידים להאריך בתפלה ובהקפות, ויש שעושים הקפות כחצות הלילה, ומאריכים בהם ואוכלים הסעודה קדם אור הבקר, וממילא מאחרין ביום לבוא להתפלל ומתפללין עד סמוך לערב, ואז אוכלים סעודת היום, אם בן מאחרין זמן של אכילה ושתייה הנקרא לכם.

וְלִיכָא מידי דלא רמיזא באורייתא, על בן אומר אני שזה שאומרת תורה ביום השמיני עצרת תהיה לכם – כלומר שהתירה התורה ביום השמיני שיהיה עצור בחינת 'לכם', הינו לעצור זמן של אכילה יותר מבשאר ימים טובים. 'כל מלאכת עבודה לא תעשו כי אם והקרבתם עולה וגו'' – כמשמעו, וכן בתפלה שהוא במקום קרבן, כדכתיב (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו':

שמחת התורה

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחיצ'ר זיע"א

בשמחת תורה צריכים לשמח שמחה גדולה מאד

'למנצח' על השמינית' (תהלים יב א). 'השמינית' ראשי תבות ה'יום יום שמחת תורה נשמחה מאד יחד, לרמוז דביום שמחת התורה צריכים כל ישראל לשמח שמחה גדולה עד מאד על גמרה של תורה וגם על התחלתה. **והנה** 'על השמינית' גימטריא 'בראשית' עם הכוללים, לרמוז על התחלת התורה. ואפשר דלזה רמוז נמי דוד המלך עליו השלום שאמר (שם קיח כד-כה) 'זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא'. 'זה היום עשה ה'', הוא יום שמחת התורה, 'נגילה ונשמחה בו', שפתי שמחות, אחת כנגד גמרה של תורה ואחת כנגד התחלתה.

על תשובתו שיזכה להיות מן המוסבים ולא מן הנדחים:

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

בשמיני עצרת יש להתחזק לשמר כח מהמועדים

שמיני עצרת סוף המועדים וימים הנוראים, ורמזה התורה לראות להתחזק, בזה שישאר בלב האיש הכחות מהמועדים ושמיני עצרת האחרון והגומר.

ובימים הנוראים וספות יש הרבה מצות, ונצרך להאחז בזה 'עד שתחפץ' (שיר השירים ב ז). ואיתא בסוף קהלת (יב ג), 'סוף דבר הפל נשמע את האלקים ירא'. וזה העקר - יראת שמים.

והגיד הרבי רבי בונים זצ"ל, ששמיני עצרת כנגד שלמה המלך עליו השלום, והוא גם ספרו, 'סוף דבר הפל נשמע'. הרמז על סוף המועדים שמיני עצרת, וגם נקרא קהלת בסכות.

ואיתא, שלמה המלך החכם מכל אדם, וכתיב, 'החכם עיניו בראשו' (שם ב יד), והגיד כבוד קדשת אבי אדוני ו'ל על זה, 'עיניו בראשו' - הרמז על 'ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא ט). וקבעו שמחת תורה בשמיני עצרת, שעל ידי התורה יכול להחזיק את קדשת המועדים וימים הנוראים (שמיני עצרת תשי"ז):

ייטב פנים

רבי יהוהיאל יהודה מסיגעט זיע"א

עצרת תהיה לכם - רמוז נפלא על כך שמאריכים בתפלה בשמיני עצרת ועוצרים את זמני סעודות היום

בשמיני עצרת ושמחת תורה, מנהג הצדיקים

השמחה בתורה בתחלת השנה מועילה שגם כאשר יעסק בעסקי העולם הזה תשאר בלבו דבקות בתורה

שמחת תורה הוא הכנה על כל השנה להיות קבוע בתורה, כמו שאמרו חז"ל (בבא מציעא פה:) על שלא ברכו בתורה תחלה.

ולכן בתחלת השנה יש שמחת תורה – שיתבונן האדם גדלות התורה שהם דברי אלקים חיים, ועל ידי התשוקה והשמחה להתדבק בתורה נשאר אחר כך דבקות מעסק התורה. כמו שכתוב במדרש וזאת הברכה (דב"ד ח ב) שיש ברכת התורה לפניך ולאחריה.

על הסוחרים לקבל עליהם על תורה בתחלת השנה

וכן אף אנשים סוחרים שבכל השנה אין עוסקים תמיד בתורה, מכל מקום על ידי השמחה בתחלת השנה שקובע בלבם וקשה לו לפרש מדברי תורה, מועיל לו שלא ישפח לגמרי אף שעוסק בדברים אחרים.

ובתיב (דברים לג יח) 'שמח וכולן בצאתך', וקשה כי למה ישמח בחלק זה, רק שהוא עצה שעל ידי השמחה קודם שיצא לסחורה, על ידי זה יהיה נשמר בצאתו. ולכן יש שמחת תורה בתחלת השנה כנ"ל (תול"ד):

הקפות

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

הקב"ה וכל המלאכים באים לשמע ולהאזין ההקפות והרקודים

אדמור זצוק"ל היה לובש את הקאפיטא הלבן עם התגורה והמצנפת הלבנה אל ההקפות כמו שהיה לובש ביום הכפורים ובליל פסח, ואמר כי ביום הכפורים אנחנו

וכנגד גמרה של תורה אומר 'אנא ה' הושיעה נא', דהינו ששואלים ומבקשים מלפניו יתברך שיושיענו ויכפר ויחל לנו על כל עונותינו וחסותינו של השנה שעברה, ובה שיהיה לשון תשובה.

ואנא ה' הצליחה נא כנגד התחלת התורה, שאנו שואלים ומבקשים מלפניו יתברך שיצליחנו בשנה זו בהצה עלינו לשלום בתורה הקדושה, לעסק בה לשמה ולקיים כל מצותיה, וזהו לשון 'הצליחה':

עקר תפלתנו להצלחה בתורה ומצות

והנה 'הצליחה' במלוי ה"א צד"י למ"ד יו"ד ח"י"ת ה"א גימטריא זה התורה, להודיע שבהצלחה הזאת שאנו שואלים היא להצלחת התורה.

עוד, 'הושיעה הצליחה' עם שני כוללים גימטריא 'המצות' עם האותיות, לרמוז דעקר תפלותינו ובקשותינו הוא שיעזרנו השם על כבוד שמו לעסק בתורה ולקיים מצותיה, כי זהו עקר העולם ועקר האדם, ועל זה אנו אומרים 'אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא' (פרשת ראה):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

חכמים הרגישו הארת התורה אחר הימים הנוראים ותקנו את שמחת תורה

כל המשך הימים אלו הכל תקון כל ההנהגה. לכן זוכין אחר כך לשמע בקול דברו. והרי הוא מנהג חכמים ו"ל, אף שאין רמז בכתוב, רק שרבותינו הקדושים הרגישו בלבבותם הארת התורה אחר ימים אלו, לקיים מה שצאמר 'לשמע בקול דברו', וגם אנו על ידי אמונה יכולין כל אחד גם כן להרגיש מעט מזה (תרמ"א):

אחיות החיצוניים

נהגו לתקוף עם ספרי התורה הבימה שבבית הכנסת, כמו שמקפידים עם הלולב, והפל משום שמחה (רמ"א או"ח תרטט א). יש להבין טעמם של הצדיקים והחסידים שעושים מהקפות ענין גדול שרוקדים ומזמרים ואומרים שירות ותשבחות ותפלות רבות.

ויש לפרש, דיודע מספרים הקדושים שכל שיש בו יותר קדשה יש בו חשש יותר שלא יהיה בו אחיזה מהחיצונים והסטרוא אחרא.

והוא על הרף משל, למי שמוליך אוצר ממקום למקום, שאם האוצר הוא של זהב אזי הלסטים מוסרים נפשם מאד לגזלו, ואם האוצר הוא של כסף אינם משתדלים כל כך לשלח ידם בו, וכל שכן אם האוצר הוא מדברים הזולים יותר כגון ברזל, או דבר פחות מזה כגון קש ותבן, אין כדאי להם בכלל לעשות השתדלות לגזלו.

כן הוא הדבר בדברים שבקדושה, שכל דבר שיש בו יותר קדשה, יש בו חשש יותר שמא יתאחזו בו הסטרוא אחרא, כמו שכתב התוספות יום טוב (ד"ה ולא אירע) על המשנה (אבות פ"ה מ"ה) ולא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים וכו', עין שם.

והנה התורה שבכתב היא גבוה מעל גבוה, דכל תבה כולל הרבה, ויש חשש יותר שיתאחזו בה כח החיצונים והסטרוא אחרא. ולכן נתן השם יתברך תורה שבבעל פה שלא נתן לכתב רק נמסר בעל פה, שבזה לא יהיה כל כך שליטת החיצונים.

ושוב כאשר נתמעטו הלבבות וגברה השכחה והתירו לכתב התורה שבבעל פה משום (תהלים קיט קכו) 'עת לעשות לה' הפרו תורתך'

מתאמצים להתעלות ולהשתוות להמלאכים שנוכל לעמד עמהם מערוב ביחד, ועל כן אנו לובשים לבנים כמו המלאכים.

ובעת ההקפות בא השם יתברך וכל פמליא דליה לעולם הזה לשמע ההקפות עם הזמירות והרקודין של ישראל כמו שבאים בליל פסח לעולם הזה לשמע ההגדה כדאיתא בזוהר הקדוש (ח"ב מ), ועל כן אנו לובשים לבנים בליל פסח להשתוות אל המלאכים שבאים בבתינו, וכן גם בעת ההקפות שיש טעם זה:

שופרא דישראל

רבי ישראל מבלז'וב זיע"א

טעם על כך שהנשמות יורדים מעולם העליון להקפות

שאלתי פעם משאר בשרי מן הגאון הקדוש מהר"י ט"ב מסאטמאר (שליט"א) [צ"ל] על סבת הדבר דיודע שנשמות מעולם העליון יורדים לשמע ולראות את ההקפות, וטעמא בעי למה דיקא בשעת ההקפות.

והשיב, לפי שבראש השנה ויום כפור מתפללים על החיים בדברים גשמיים שאין לנשמות שום שיכות לזה, אבל בהקפות דשמחת תורה שכל התפלות רק בענייני רוחניות וגדלת השם יתברך, אתה הראת לדעת וכו', אז שיש שהנשמות יבאו ויראו, ודברי פי חכם חן:

ויחי יוסף

רבי יוסף מפאפא זיע"א

מנהג הצדיקים והחסידים לעשות עסק גדול מההקפות כי מצוה זו עולה למעלה ללא

לקוטי שיחות

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א

הרקוד עם ספר תורה סגור – ענין אמונה וקבלת על

מנהג ישראל – מנהג ישראל תורה היא – לשמח עם התורה בשמחת תורה באפן כזה: אשר לוקחים ספר תורה כשהוא מכסה במעיל, עורכים הקפות סביב שלחן הקריאה ורוקדים עם התורה.

ולכאורה: הרי ענין התורה הוא הלמוד, ובשכל שבראש, ואם כן, השמחה שבשמחת התורה היתה צריכה להתבטא בכך שיצטקו עוד יותר בלמוד התורה, יותר בכמות יותר באיכות – למוד בעיון, ואזי ההבנה בתורה היתה מביאה לשמחה. מדוע הנהיגו לבטא את שמחת התורה על ידי רקוד ברגלים, ועוד זאת הנה הרקוד הוא באפן כזה שהתורה מכסה ועטופה במעיל – באפן שאי אפשר להביט בה.

והגם שגם בשמחת תורה צריך ללמוד שעורים קבועים בלמוד התורה – הרי זה מפני שבכל יום חייבים בלמוד התורה. אבל לא מצאנו שמפני שמחת היום ידרשו הוספה מיחדת בלמוד התורה. כי לא בזה מתבטאת השמחה שבשמחת תורה.

והבאר בזה: אמיתית ענין התורה הוא, לא השכל וההבנה שבה, אלא הקדושה של התורה [שמפני קדושתה גם עמי הארץ שיכים לתורה וגם הם שמחים בשמחת התורה]. אלא כיון שהתורה צריכה לחדר באדם בפנימיות, ושלא תשאר רק בבחינת מקיף, לכן בהכרח שתהיה הבנה והשגה בתורה. על ידי ההשגה ממשיכים בפנימיות גם את עצם התורה, את הקשר שבין עצם התורה לעצם הנשמה, שלמעלה מהשכל.

(גיטין סו), היה חשש גם בזה אפשר שיהיה להם שליטה, עשו אז חכמי התורה בחינת תורה שבעל פה מהקושיות ותרוצים ופלפול התורה שהוסיפו בימים ההם על התורה שבעל פה.

על דרך שפירשים מאמרם ז"ל (כבא קמא לח.) גדול המצנה ועושה יותר ממי שאינו מצנה ועושה, שעל המצנה ועושה מתגבר היצר הרע יותר לגרם לו לאדם מניעות.

ושוב כשבאו הקדמונים והראשונים, הרשב"א ובעלי התוספות ועוד, וכתבו גם דברים אלו, התקינו מנהגים שאינם כמו דינים קבועים, וכזה לא יהיה להם אחיזה ושליטה.

ושוב גם מקצת מנהגים נעשו קבועים, אבל נשארו עוד מקצת מנהגים שלא נעשו קבועים כל כך, כמו מנהג הקפות שהוכא בשלחן ערוך בקצור נמרץ, וכזה אין שליטה להחיצונים.

ועל דרך זה שמעתי בשם אדמו"ר הגאון הקדוש מורנו הרב ישכר דוב מבעלזא וצ"ל זיע"ע, שאמר בחשיבות המנהגים, כי רצון השם יתברך היה שמלבד תורה שבכתב יהיה גם תורה שבעל פה, על כן היה אסור לכתבם. ולאחר שגם תורה שבעל פה נתן לכתב משום עת לעשות לה, מתקיים התורה שבעל פה על ידי מנהגי ישראל, עד כאן דברי קדשו.

ואפשר לפרשו על פי דרך הנ"ל, שעל ידי שלא נתן לכתב לא יהיה בזה שליטה להחיצונים והסטרא אחרא.

ועל כן החסידים ואנשי מעשה עושים עסק גדול בעת קיום מנהג ישראל של הקפות בשמחת תורה, ומרביין בזמירות שירות ותשבחות בשמחת הנפש, כי מצוה זו עולה לרצון למעלה בלי חשש שיתאחזו בה החיצונים:

גופו רוצה להתעלות ולהתבטל כלו לה, ועולה גם בפעל למעלה ושב, כנודע ענן רצוא ושוב (תר"צ):

סגלת הרקודים

לקוטי דבורים

רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א

בעת ההקפות אפשר לפעל נוראות

בשמחת תורה בשעת ההקפות יכול יהודי לפעל דברים גדולים מאד. בין סוחרים ישנן דרכים שונות באופני המסחר, ישנם סוחרים שנותנים סחורה רק במזמן, בהקפה אין הם נותנים. וישנם סוחרים שנותנים גם בהקפה.

הקדוש ברוך הוא הוא סוחר שנותן גם בהקפה, זהו 'הקפות' מלשון הקפה, בשמחה שבשעת ההקפות יכולים לקבל הרבה סחורה הנתנת בהקפה. אלא, כשלוקחים סחורה בהקפה נעשים משעבד, צריכים לפרע את החוב, דבר שצריכים לעשות מדי יום ביומו:

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

תפלות כל השנה מתעלים על ידי הרקודים בשמחת תורה

אבי אדוני ו'ל (פעל השר שלום מבעלזא זיע"א) ה'יה אומר: מה הם הרקודים איני יכול להגיד לכם, אבל זאת אני אומר, שכל התפלות שאין להן עליה בכל השנה עולים ביום זה על ידי הרקודים.

ובזה יש לפרש בדרך רמז מה דאיתא בגמרא (יומא ג.) דשמיני עצרת הוא רגל בפני

ולכן רוקדים בשמחת תורה עם התורה כפי שהיא מכסה ועטופה באפן שאי אפשר ללמד בה – שנה מדיש את הבחינה בתורה שלמעלה מהבנה והשגה, וכנה שמחים, השמחה איננה בהשגה שבתורה, כי אם בזה שעל ידי הלמוד והקריאה בתורה מתקשרים לעצמות. וזהו גם מה שהשמחה היא ברגלים – כי ברגלים דוקא, בחינת אמונה, מתגלה העצם (ליקוטי שיחות ד עמ' 1167):

דרך המלך

רבי קלונימוס מלמן מפיסנא זיע"א

הרקודים בשמחת תורה – פרץ רגשות הקדשה שהתמלאו בלב מר"ח אלול ומשך הימים הגדולים של חרש תשרי ונחסמו על ידי הגוף

כמו נהר שוטף שעוצרים אותו בקרש והקרש עוצר בעד שטיפתו, אבל לא שכח מרוצת המים נאבד, רק נתוסף על יד על יד, וכאשר מתאסף מים הרבה, ובפרט כשנתוסף עוד מים וכח רב, אז שובר את הקרש ואת המעצור ושוטף את כל אשר מסביבו עמו.

כן הנשמה משתוקקת תמיד לעבוד ולהתקדש, והגוף עוצר בעדה, אבל לא שהנשמה מאבדת את כל כחה של הקדשה, רק כח מתאסף בקרבה על יד על יד, וכשבא יום טוב ונתוסף עליה עוד קדשה או שוברת את כל המעצורים ואת כחי הגוף ומתפרצת ושוטפת בנרם קדשתה.

ואחרי קדשה כל כך הרבה של אלול, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכפורים, ארבע ימים שבין יום הכפורים לסכות, חל המועד, שמיני עצרת, מתפרצת קדשת הישראל ובה לשמחת תורה שגם הגוף מתקדש ומרעד.

ומה הנה הרקודים, בחינת רצוא ושוב, גם

וזהו שְׁפָתוֹב שְׂבָא דוֹר הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לומר, שְׁמָעוּ אֲחֵי וְעַמִּי וְהָטוּ אָזְנוֹכֶם וְתָנוּ לְבַבְכֶם, דְּבִימִים נוֹרְאִים וְיְמֵי הַחֵג 'אֲשַׁמְעָה מִה דְּבַר הָאֵל ה'' עָלֵי עַל אוֹדוֹת הַתְּשׁוּבָה וְקִיּוּם הַמְּצוֹת שְׁעִשִׁיתִי, 'כִּי' פְּשוּט הוּא שְׁיִדְבֵר' כִּי אִם 'שְׁלוֹם אֵל עִמּוֹ וְאֵל חֲסִידָיו'.

וְקָרָא אוֹתָם 'חֲסִידָיו', שְׂבִימִים הָאֵלָה נַעֲשׂוּ כָלֶם חֲסִידִים, וְזֶהוּ 'אֵל עִמּוֹ וְאֵל חֲסִידָיו', דְּהִינּוּ עִמּוֹ שְׁנַעֲשׂוּ חֲסִידִים בְּיָמִים הָאֵלָה, וְלָכֵן אֵינוּ מְדַבֵּר עָלֵיהֶם כִּי אִם 'שְׁלוֹם וּבְרָכָה, וְשִׂמְחָה עִמָּהֶם כְּאִמּוֹר, מֵאַחַר שְׁעִשׂוּ רְצוֹנוֹ'.

אֲךְ בְּעִנְיַן שְׁתַּהֲיָה הַשְּׂמִחָה שְׁלֵמָה וְתִדְרָה, שְׁלֵא לְשׁוּבוֹ עוֹד לְקַלְקוֹל, וְזֶהוּ 'וְאֵל יְשׁוּבוֹ לְכִסְלָה', שְׁלֵא יִהְיֶה עֲכָשׁוּ שְׂמִחַת בָּהֶם וְלִמְחָר עֲצָב וְזוּעָף עָלֵיהֶם. לָכֵן אֲחֵי שְׁמָעוּ דְבַר ה' מִה הוּא מְדַבֵּר עָלֵיכֶם בְּיָמִים הָאֵלָה, כִּי אִם 'שְׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה, וְהַזְהָרוּ מִכָּאֵן וְלִהְבֵּא גַם כֵּן לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ'.

על ידי שיתנהגו בכל השנה כבימים נוראים
תבוא הגאולה

אֲךְ קְרוֹב לִירְאָיו יִשְׁעוּ לְשַׁכֵּן כְּבוֹד בְּאַרְצָנוּ. כָּא לומר, אִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל נוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה בְּיָמִים נוֹרְאִים בְּיִרְאָה וְתְשׁוּבָה וְתַפְלָה וְקִיּוּם הַמְּצוֹת, זֶהוּ סִבַּת קְרוֹב הַיְשׁוּעָה. וּמִקְרָא מְלֵא הוּא (ישעיה נו א) 'כִּה אָמַר ה' שְׁמְרוּ מִשְׁפָּט וְעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה יִשׁוּעָתִי לְבוֹא וְצְדָקָתִי לְהַגְלוֹת'.

וְזֶהוּ שְׂאָמַר 'אֲךְ קְרוֹב לִירְאָיו יִשְׁעוּ', דְּהִינּוּ אִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל נוֹהֲגִים בְּיָמִים הַנּוֹרְאִים הָאֵלָה וְאֵל יְשׁוּבוֹ לְכִסְלָה, בְּזֶה יִהְיֶה 'קְרוֹב יִשְׁעוּ לְשַׁכֵּן כְּבוֹד בְּאַרְצָנוּ'. לְפִי שְׂבִימִים הַנּוֹרְאִים וְהַטּוֹבִים הָאֵלָה מִתְתַּקְּנִים הַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים תְּקוּן גָּדוֹל, וְאֵין שְׁטָן וְאֵין פְּגַע רַע:

עֲצָמוּ לְעִנְיַן פּוֹזֵר קִשׁ"ב, פְּרוֹשׁ הַתְּפִלוֹת הַפְּזוּרוֹת בְּכָל הַשָּׁנָה שְׂאִין לָהֶן עָלֵיהֶן יֵשׁ לָהֶן עָלֵיהֶן בְּיוֹם זֶה וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַשֵּׁב לָהֶן:

הַמְּשַׁכַּת הַיָּמִים הַנּוֹרְאִים עַל כָּל הַשָּׁנָה

שְׁעָרֵי אַרוּכָה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יש לשמר את התעוררות והארת הימים הנוראים
כמשך כל ימות השנה

אֲשַׁמְעָה מִה יְדַבֵּר הָאֵל ה' כִּי יְדַבֵּר שְׁלוֹם אֵל עִמּוֹ וְאֵל חֲסִידָיו וְאֵל יְשׁוּבוֹ לְכִסְלָה (תהלים פה ט). עֲכָשׁוּ חוֹזֵר לְעִנְיַן הַרְאִשׁוֹן שְׂדַבֵּר בוֹ, עַל סְלִיחַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, כְּמוֹ שְׂכַתְּבֵנוּ.

וּמְדַבֵּר עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל עִנְיַן יָמִים הַנּוֹרְאִים וְהַטּוֹבִים שֶׁהֵם אֵלוֹל וְעִשְׂרַת יְמֵי [תְּשׁוּבָה וְיָמִין] הַחֵג, שֶׁהֵם נְצִיבִים וְעוֹמְדִים לַעֲדַת יִשְׂרָאֵל לְתְשׁוּבָה וְלִמְצוֹת. וְרָבָא דְרַבָּא נְזַהְרִים בָּהֶם בְּתְשׁוּבוֹת וְתַעֲנִיּוֹת וְצְדָקוֹת וְלִמּוּד וְקִימַת לִילָה לְסְלִיחוֹת, וּבְכוּבֵא הַחֵג טוֹרְחִים לַעֲשׂוֹת כָּל אֲחָד וְאֲחָד סְבָה נְאֻה וְהַגּוֹנָה, וְקוֹנִים לְוֹלָב וְאַתְרוּג בְּדָמִים יְקָרִים.

וּמִשׁוּם הֵכִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמִחַת בָּהֶם, וְאוֹמֵר לָהֶם (במדבר כט לה) 'בְּיָוִם הַשְּׂמִינִי עֲצַרְתָּ תַהֲיָה לָכֶם', כְּפִיכּוֹל הַשְּׂמִחָה לִי וְלָכֶם, אֲנִי וְאַתֶּם נֹסֵב עַל שְׁלָחַן אֲחָד. וְיִמֵי שְׂמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלָה, שְׂמִלְכוּ שֶׁל עוֹלָם יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ עוֹשֶׂה לָנוּ רְצוֹן כְּזֶה

לָכֵן חוֹבָה עָלֵינוּ לְהַזְהֵר בְּכּוּבוֹד וּלְעָבְדוֹ בְּלִבְבֵי שְׁלֵם בְּכָל הַשָּׁנָה כְּלָה, לֹא שְׁנֵהֲיָה בְּיָמִים הָאֵלָה צְדִיקִים וְחֲסִידִים וּבִשְׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה פּוֹשְׁעִים וְנֹדִים חֹס וְשְׁלוֹם, וְעַל זֶה צְרִיךְ לְזַהֵר שְׁלֵא יִפְסִיד מִה שְׂתַּקֵּן.

אצרות גאוני הדורות

ואחד בשבילנו, שאם נהיה גולים ביניהם שלא נעזב את התורה, על פן היה רשם התורה בהם, עכ"ל.

זה יאמר ויאמר ה' מסיני בא כו', וכי תיקא מאי בעי קב"ה בשעיר ובפארן, לזה אמר אף חכב עמים ורוצה השי"ת שיהיה לעמים אחיזה בקדושה, שיהיו כל קדשיו של העמים הרוצים להתגבר, בדרך פחת הקדושה, זהו בשבילם. גם בשבילנו והם תכו לנגדך, רצה לומר והם ישראל אם יהיו גולים ומפסי ונכנעים ביניהם, **ישא מדברתיך** שלא נעזב את התורה אשר צוה לנו משה, ותהיה מורשה קהלת יעקב.

שנות ימין

רבי מיכאל יעקב ישראל זצ"ל

לא זכו מלאכי השרת בתורה מדין מצרנות, לפי שנשמות ישראל גנוזות תחת כסא הכבוד

ונראה לפרש על פי מה שכתבו המפרשים ו"ל, דמלאכי השרת היו רוצים ושאלו מהקב"ה שיתן להם את התורה, והם היו קודמין לזכות בתורה מדין בן המצור שהתורה היתה שרויה אצלם, והרבה תרוצים נאמרו בזה. והרב מערכי לב ו"ל (כה). בטל טענתם על פי מה שכתב רבנו האר"י ו"ל על פסוק (ישעיה לג ו) 'הן אראלם צעקו חצה', דנשמות ישראל הם גנוזות תחת כסא הכבוד, ומדור מלאכי השרת מבחוץ, ונשמות ישראל בפנימיות, והדברים עתיקים. ואם בן בקבלת התורה אדרבא, ישראל הם מצרנים מצד נשמתם יותר ממלאכי השרת.

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו (לב א)

בית נפתלי

רבי נפתלי טוורץ זצ"ל

זכרון יום המיתה לכבישת היצר הרע

יש לפרש למה שאמרו בגמרא (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', ואם לאו יזכר לו יום המיתה, שנאמר 'ודמו סלה'. והינו שבנה ינצח ליצר הרע. ואם בן זה שברכם משה שכל אחד ואחד מישראל יהיה במדה זו להזכיר את עצמו שהוא לפני מותו, ואז ינצח להיצר הרע.

וגם יש לפרש על דרך שמציינו (אבות פ"ב מ"י) שוב יום אחד לפני מיתתו, וזו שברכם שיזכר וישוב כל אחד לפני מיתתו, וזה שפרש רש"י 'ואם לא עכשו אימתי ואל תאמר לכשאפנה וכו'.

אף חכב עמים כל קדשיו בדרך והם תכו לנגדך ישא מדברתיך (לב א)

ישיר משה

רבי רפאל משה פאלקון זצ"ל

התפורות קדושה אצל העמים לתועלת הנרים ולטובת ישראל הגולים בין האמות

אפשר לפרש על פי מה שכתב בספר מעיל שמואל, וזה לשונו: מאי בעי קב"ה בשעיר ובפארן, יש שני טעמים: א. בשבילם, שיהיה לאמות אחיזה בקדושה אם ירצה להתגבר, כי ישמעאל ועשו כוללים כל השבעים אמות.

פרשת וזאת הברכה

כתיב (דברים כד טו) 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ'. וְתִרְצוּ מִשּׁוֹם דְּהַשׁוֹכֵר שְׂכָרְךָ עַל יְדֵי שְׂלִיחַ אִינוֹ עוֹבֵר מִשּׁוֹם 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ', לֹא הַמְשַׁלַּח וְלֹא הַשְּׂלִיחַ, וְאִם כֵּן הַמְצוֹת נִצְטוּ בְּהֵם יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שְׂלִיחַ שֶׁהוּא מִשָּׂה רַבְּנוֹ ע"ה, וְלִיכָא בְּזֵה מִשּׁוֹם 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ', וְרַק שְׂכָר דְּבוֹר 'אֲנִכְי' וְלֹא יְהִי לְךָ דְּמֵן הַגְּבוּרָה שְׂמַעְנוּם אִיכָא בְּהַאי עֲלָמָא, עכ"ד ז"ל.

וּנְמַצָּא לְפִי זֶה דָּאֵם לֹא הִיָּה הַקַּב"ה מְצוּה לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי מִשָּׂה רַבְּנוֹ ע"ה, אֲלֵא הָיוּ שׁוֹמְעִים כָּל הַמְצוֹת מִפִּי הַגְּבוּרָה, אֲזוּ בְּהִכְרַח שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לִישָׁב בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּעֶשֶׂר וּבְכָל טוֹבוֹת הָעוֹלָם כָּל יְמֵיהֶם, יַעַן כִּי בְּזֵה הִיָּה בְּהִכְרַח שֶׁיִּקְבְּלוּ שְׂכָר בְּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל מְצוּה וּמְצוּה מִשּׁוֹם בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ, וְאִם כֵּן לֹא אֶפְשָׁר בְּשׁוֹם זְמַן שֶׁיְהִי עֲנִיִּים, כִּי רַבִּים הַמְצוֹת שְׁבִינְדָם, וְגַם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מְלֵאִים מְצוֹת כְּרָמוֹן, וְאֶמְנָם עַל יְדֵי שֶׁהַמְצוֹת נִצְטוּ בְּהֵם עַל יְדֵי מִשָּׂה רַבְּנוֹ ע"ה, זֶה גְרַם שֶׁלְּפַעֲמִים אֶפְשָׁר לֵהִיּוֹת לָהֶם עֲנִי וְחֶסְרוֹן ח"ו.

וּבְזֵה יוֹבֵן תּוֹרָה צְנוּה לָנוּ מִשָּׂה, רְצָה לוֹמַר עַל יְדֵי שֶׁהַתּוֹרָה צְנוּה לָנוּ מִשָּׂה וְלֹא שְׂמַעְנוּ מִפִּי הַקַּב"ה, לְכֵן זֶה גְרַם מוֹרְשָׁה קַהֲלַת יַעֲקֹב, מוֹרְשָׁה מְלִשׁוֹן ה' מוֹרִישִׁי וּמַעֲשִׂירִי, רְצָה לוֹמַר שֶׁהָיוּ דְלִים וְרָשִׁים בְּעוֹלָם הַזֶּה, יַעַן כִּי הַכֹּל צָפוֹן לְעוֹלָם הַבָּא.

וּבְזֵה פִּרַשׁ הַרְבַּ הַנְּזָכָר ו"ל מֵאֲמָרָן ו"ל (שבת פג), שְׂאֲמַר הַקַּב"ה לְמִשָּׂה אַחֲזוּ בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד וְהַחֲזוּר לָהֶם תְּשׁוּבָה, שֶׁהַפְּנִיָּה לוֹמַר דְּמַצֵּד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם גְּנוּזוֹת תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהֵם בְּפִנְיַמִּיּוֹת וּמְלֹאכֵי הַשָּׂרַת בְּחִיצוֹנִיּוֹת, וְאִם כֵּן אֲדַרְבָּא יִשְׂרָאֵל הֵם מְצַרְנִים יוֹתֵר מִמְּלֹאכֵי הַשָּׂרַת, אַת"ד ו"ל.

וְהִנֵּה רַש"י ו"ל פִּרַשׁ, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: כָּל קֹדְשֵׁי בְיָדְךָ נִפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים גְּנוּזוֹת אִתּוֹ, כְּעִנְיָן שְׂנֵאֲמַר וְהִיָּתָה נִפְשׁ אֲדֹנֵי צְרוּרָה בְּצִוּוֹר הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ, ע"כ. הֲלֹא מַעֲתָה זֶה שְׂאֲמַר וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינַי בֹּא וְכוּ' כְּדֵי לִתֵּן הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, וְאַתָּה מִרְבַּבְתָּ קֹדֶשׁ דְּעַמּוֹ מִקְצַת רַבְבוֹת מְלֹאכֵי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁפִּרַשׁ רַש"י ו"ל.

וּלְפִי שִׁיקְשָׁה דְלָמָּה לֹא נִתְּנָה לְמְלֹאכֵי הַשָּׂרַת דְּהֵם הָיוּ זוֹכִים בְּהַ מְטַעֲנַת בֵּן הַמְצַר, וְכָל לְעַמֵּת זֶה קֹאֲמַר אִף חִבְב עַמִּים שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁחִבְבָם הוּא יִתְבָּרַךְ וְנִתֵּן לָהֶם הַתּוֹרָה וְלֹא לְמְלֹאכֵי הַשָּׂרַת, שֶׁהָיוּ כָּל קֹדְשֵׁי בְיָדְךָ וְהֵם תְּכוּ לְהַגְלִיךְ דְּנִפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים גְּנוּזוֹת אִתּוֹ תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְאִם כֵּן אֲדַרְבָּא יִשְׂרָאֵל הֵם מְצַרְנִים יוֹתֵר מִמְּלֹאכֵי הַשָּׂרַת, דְּהֵם בְּפִנְיַמִּיּוֹת וּמְלֹאכֵי הַשָּׂרַת בְּחִיצוֹנִיּוֹת, וְעַל כֵּן יִשָּׂא מְדַבְּרֵיךָ שִׁישְׂרָאֵל נִשְׂאוּ עַל תּוֹרַתְךָ.

תורה צנוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (ג)

(ד)

אֲדַרְת אֱלִיהוּ

רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים ב"ר אֱלִיהוּ זצ"ל
 יִשְׂרָאֵל דְלִים וְרָשִׁים בְּעוֹלָם הַזֶּה כִּיּוֹן שְׂלֵא שְׂמַעוּ כָּל הַתּוֹרָה מִפִּי הַגְּבוּרָה
יְדוּעַ מַה שֶׁכְּתוּבֵי הַמְּפָרְשִׁים ו"ל אִיךְ אֲמַרְיָן שְׂכָר מְצוֹת בְּהַאי עֲלָמָא לִיכָא, וְהִלֵּא

כְּבוֹד שְׂמִים

רַבִּי אֲבֵרָהָם שְׁטֵרֵן זצ"ל
 שְׂמַעוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי דְבָרוֹת מִפִּי הַקַּב"ה כְּכֹדֵי שִׁיטְלוּ שְׂכָר גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה
אֲמָרוּ ו"ל (קידושין טו): שְׂכָר מְצוּה בְּהַאי עֲלָמָא לִיכָא, וְתַמָּה כְּכֹד שׁוֹר אִם כֵּן הַקַּב"ה

וללוי אמר תמיד ואוריד לאיש חסידך (לג ח)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה מארפונקטעל זצ"ל

זכנו הלויים שכרכתם לא תשוב ריקם

ופרש רש"י כלפי שכינה הוא מדבר. ונראה לעניות דעתי פגנת רש"י, דביומא (עג): איתא דאף על פי שגזרת נביא חוזרת, גזרת אורים ותמים אינה חוזרת. ולהסביר הדבר, דאמרו חז"ל בכרכות (י). כל דבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא אפלו על תנאי אינה חוזרת, ואורים ותמים הוי כמו שיצא מפי הקדוש ברוך הוא, וזה היה ברפת משה רבנו על שבת לוי, שאתם זכיתם למעלת אורים ותמים, שאתם תעשו עבודה, ותכפר על כלל ישראל בעבודת הקרבנות, וגם מכס יצא כהן גדול שיכפר ביום הכפורים, ויהא תפלתכם עושה פרי ואינן חוזרת ריקם, וזהו שכתב רש"י כלפי השכינה היה אומר, שהלויים יתפללו על כלל ישראל כלפי השכינה, ויהיו בבחינת אורים ותמים שאינן חוזרת ריקם וישלימו דבריהם.

וממגד ארץ ומלאה ורצון שכני סנה (לג טז)

חדושי מהרי"ל דיסקין

רבי משה יהושע יהודה לייב דיסקין זצ"ל

קדשת שילה לשעתה

וקשה מה ענין הסנה וקא לכאן, לכן פרש רבנו זצ"ל, דהנה משה רבנו ע"ה הבטיח ליוסף שהיה כל טוב בארצו והיגו ארץ ומלאה, ופרושו דקאי על משכן שחנה בשילה שס"ט שנה שהיה בחלקו של יוסף, אבל אחר כך כתיב (תהלים עח ט) ויטש משכן שילה, שבטלה הקדשה משם לגמרי ולא כמו רוישלים דקדשה לעולם.

עובר על 'לא תלין פעלת שכיר', ועל 'ביומו תמן שקרו'. ותרץ, כיון דתורה נתנה על ידי שליח משה, ובשוכר פועלים על ידי שליח ושליח אומר שכרם על הבעל הבית, לא הבעל הבית ולא השליח עובר על כך, ואם כן הנה תרי"א מצות ששמענו מפי משה על אלו אינו משלם בעולם הזה, אבל בשביל 'אנכי' ולא 'היה לך' שמפי הגבורה בעצמו שמענו, על כך משלם בעולם הזה שלא לעבר על לא תלין, ועל ביומו תמן שקרו.

וזה שאמר, תורה בגמטריא תרי"א, רצה לומר תרי"א מצות צנה לנו ה' על ידי משה, ולמה גם שנים אחרים לא צנה על ידי משה אלא הוא בעצמו, על זה אמר מרשה קהלת יעקב כדי ששכר שתי מצות אלו יקבלו ישראל ירשה שחרם בעולם הזה דיהיה להם ממה לחיות.

ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה (לג יז)

גבעת פינחס

רבי פינחס ב"ר עמם ישי בליצר זצ"ל

מעלת ישראל יותר ממלאכי השרת

שמעתי מאבא מארי הגאון הקדוש ז"ל, שפרש על פי מה שכתבו הספרים הקדושים דמעלתו של אדם הוא גבוה מן המלאך, יען שלאדם יש יצר הרע והוא כובשו. ומעתה זה שאמר גם כאן ידיו רב לו, ומאי טעמא ידיו רב לו והוא במדרגה גדולה כל כך, על זה אמר מפני שעזר מצריו תהיה, דהיגו 'צרי' הוא היצר הרע, המה לו לעזר שיכול להתנשא על מדרגת מלאך.

לחכם המניח את הפלפלה, ומי יודע אם החכם ילמד שלא לשמה ויהיה יגיעו לריק, גם אם ישתתף עם החכם שהוא יעסק בתורה והוא בסחורה ויחלקו ביניהם, ועל זה סומך ועוסק בסחורה תמיד לאמר יש לי רב אחי ושפתי הלומד בשבילי, ואם ילמד שלא לשמה העשיר מפסיד המעות, ומפסיד שלא עסק בתורה.

על כן בא משה רבנו ע"ה לאפוקי סברת מהר"ש הנזכר ולהורות דהעקר כסברת הראשונים, לזה אמר שמח זבולן בצאתך על אשר יששכר באהלך, כי בכל אפן שמח, דגם אם חס ושלום ילמד שלא לשמה אין נגרע מחלקך, כי ה' יראה ללבב דכוננתך רצויה, ורב טוב יש לו לשלם לך, גם ששתפך למודו סם המנות שם ס"מ לו, ואתה תגיל בה', דיש לו לשלם לך כאשר בהיות הלמדן לומד שלא לשמה, ודבר גדול דבר הנביא באמרו 'שמח זבולן'.

שמחת זבולון בהחזקת התורה אף אם כוננת שלא לשמה

ולדעת מהר"ש פרימו יש לפרש, דהוא כתב שם ובהבאתיו לעיל, שאם החכם לומד לשמה ותורה דיליה תורה שלמה, אף אם המחזיק שלא לשמה, נוטל חלקו משלם, והוא אשר רמז משה רבנו ע"ה 'שמח זבולן', אשר כי בכל אפן תשמח אף שאתה עושה שלא לשמה, בכל אפן שמח זבולון.

ולגר אמר ברוד מרחיב גר כלביא שכן וטרף זרוע אף קדקד. וירא ראשית לו כי שם חלקת מחקק ספון ויתא ראשי עם צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל (לג כ-כא)

וכמו זה מצינו אצל הר סיני גם כן, 'במשך היכל המה יעלו בהר' (שמות י"ג) דבטלה הקדשה, על כן הכי פרושו 'וממגד ארץ ומלאה', 'ורצון' - רצונו של הקב"ה תהיה כמו ששכן בסנה, דלא היה הקדשה אלא לשעתה, גם כאן במשפן שילה לא יהיה אלא לפי שעה.

שמח זבולן בצאתך ויששכר באהלך (דברים לג ח')

ראש דוד

כפי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א המחזיק תורה נוטל שכר אף אם התלמיד חכם לומר שלא לשמה

יש להרגיש, דמה היה עולה על הדעת דזבולון או יששכר עלי עצב, שהצריך משה רבנו ע"ה לומר 'שמח זבולן וכו'.

ואפשר לומר במאי דפליגי הראשונים ומהר"ש פרימו [והבאתיו לעיל פרשת קדשים], דהראשונים סברי דאף אם החכם לומד שלא לשמה ותורתו היא נעשית לו סם המנות, המחזיק בידו האיש העשיר לא הפסיד, דהוא נתן את מעותיו על דעת שהחכם ילמד לשמה, ואם הוא למד שלא לשמה לנרמיה הוא דעבר, והעשיר לא הפסיד.

ומהר"ש פרימו חלק עליה, דאם התורה היא שלא לשמה העשיר הפסיד, דאם המקור משחת, מאין תמצא מים במורד ונאנו בענייתנו כתבנו שם דבקה פליגי רבי יצחק ורב נחמן בר יצחק פרק קמא דבתרא, עין שם].

והשתא לדעת מהר"ש פרימו, העשיר הנותן מעותיו ירא וחרד, אשר פזר נתן

אמרי שפָר

רבי שלמה קלווגר זצ"ל

התפשטות קרשת ארץ ישראל לעבר הירדן

נראָה לפרש המשך פסוקים הללו על פי מה שאמרו בני גד ובני ראובן למשה רבנו בפרשת מטות (במדבר לב יט), 'כי לא ננחל אתם מעבר לירדן והלאה, פי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מזרחה, ויש לדקדק על לשון 'פי באה נחלתנו אלינו', והנה ליה למימר 'פי לקחנו נחלתנו מעבר לירדן. ויש לומר כך, דהנה ידוע דארץ ישראל הוי ארץ הקדושה, ויש הוי שרש הקדושה, אכל עבר הירדן הוא חוץ לארץ והיא ארץ טמאה, ואם בן קשה מדוע ראו בני גד ובני ראובן לבקש נחלתם כאן בחוץ לארץ לעזב ארץ הקדושה.

אך יש לומר דהנה אמרו תו"ל דלעתיד לבא עתידה ארץ ישראל שתתפשט על כל העולם כולו, הרי אפשר דקדשת ארץ ישראל תתפשט גם בחוץ לארץ, וכן כתבו כל הספרים הקדושים דלכך אכלו את הפסח במצרים, מכת דקדשת ארץ ישראל בא לשם, והיגו דארץ ישראל 'ארץ צב' כתוב בה (דניאל יא טו), שתוכל להתפשט כפי מה שגזרה חכמתו יתברך. ואם בן כך אמרו בני גד ובני ראובן, דגם להם באה קדשת ארץ ישראל לעבר הירדן, ואם בן גם להם יש קדשת ארץ ישראל, ונה שאמר הכתוב 'פי באה נחלתנו אלינו', רצה לומר דארץ ישראל באה אליהם ונתקברה להם לחוץ לארץ.

והנה לכאורה האף הנה הוכחה לבני גד דקדשת ארץ ישראל נתפשטה ובאה אליהם לחלקם, וצריך לומר דהוכחה שלהם הנה שראו שמשה רבנו יהיה קבור בחלקם, וכי סלקא ועתף שמשה רבנו לא יהיה קבור בקדשת ארץ ישראל רק בחוץ לארץ, והנה אם משה רבנו באמת יש לו חטא הנה סברא

לומר דבחטא אבד זכותו מלהיות נקבר בארץ ישראל, אף כיון שמשה רבנו צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל וזכה את הרבים, וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו כמאמרם ו"ל באבות (פ"ה מ"ח), ובעל פרח לא היה למשה רבנו שום חטא כלל, ומה שלא בא לארץ הוא רק כדי שביא דור המדבר, ואם בן למה בשבילם יפסיד הוא משלו קבורת הארץ, בעל פרח דקדשת ארץ ישראל באה לשם, ועל בן ראו בני גד לטל שם חלק.

וזה שאמר הפתוב ברוך מרחיב גז, שהוא יתברך הרחיב חלק גד, ובאה קדשת ארץ ישראל לעבר הירדן, והרחיב להם קדשת הארץ, ובשביל זה וירא ראשית לו ראה הוא לטל ראשית החלק קדם לכל ישראל, כי שם חלקת מחקק ספון מכת דמשה רבנו נקבר שם על פרח הנה בטוח שיש שם קדשת הארץ, כיון דלא על ידי חטאו מת משה רבנו שם אף כדי שיהא ראשי עם, שיוכל להעלות עמו דור המדבר, ואין לומר דבחטאו מת דהרי צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, וזכה וזכה את הרבים ואין חטא בא על ידו, ובעל פרח דהוי רק עבור דור המדבר, אם בן מדוע יפסיד על ידי דור המדבר שיקבר בחוץ לארץ ארץ טמאה, ובעל פרח דבאה קדשת ארץ ישראל לשם, ולכך בחרו בני גד בחלק זה.

ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה'

ים ודרום ירשה (לג טז)

אמרי שיפר

רבי שלמה קלווגר זצ"ל

השמה בחלקו וזכה לעשירות

דהנה ידוע דאף להעשירי לא יעשיר, מכת דמי שחפץ להעשירי אז יש חשש דאם

להנשא. והוסיף הריב"ש, שאף אסור לאשה להתאבל עליו, היות שע"י כך יתירו אותה להנשא. וכן פסק הרמ"א (אה"ע סי' יז ס"ה), ויש למחות בנשים שלא לספד אדם על פי אמדנות המוכיחות שמת, ולא יספידו אותו, עד שיודעים שמת. וכן אשתו אסורה להספידו או ללבש שחורים, כל זמן שאין כאן עדות שהיא כראוי להשיאה'.

עוד יש להקדים את הדין המוכבא במשנה ביבמות (קכב), משיאים על פי בת קול. וכמעשה שהיה באחד שעמד על ראש החר ואמר 'איש פלוני בן פלוני ממקום פלוני מת', הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו. והקשטה הגמ' (סו), היאך התירו להשיא את אשתו, והלא יש לחוש שמה אותו קול ששמעו היה ש? ותרצה הגמ', שלאותו אחד שהעיד היתה בבואה דבבואה, כלומר, שראו את צל צלו של זה שהעיד, ולשד אין בבואה דבבואה, ומכרח כי המעיד אדם הוא. וכתבו התוס' שדוקא בשדה חוששים לשד, אבל בעיר שאין מצויים שדים, אף אם ראו את זה שהעיד ללא בבואה כלל, יכולים להשיא את אשתו.

ומעתה, מאחר שלא היתה עדות ברורה שמששה מת, שהרי מיתתו של משה היתה מסתרת מעיני ישראל, כמו שנאמר "ולא ידע איש את קברתו עד היום הנה" (דברים לז, ט), אזי היה מקום לומר, שאסור לבני ישראל להספידו, כמו שכתב הריב"ש. לפיכך יצאה בת קול והקריזה 'משה מת' והדין הוא שמשויאים אשה ע"פ בת קול, וממילא אפשר להספיד את משה. ומה שהדגיש המדרש שהקול היה בתוך המחנה, כדי לומר שאין לחשוש שדברי הבת קול באו משד, שרק מחוץ למחנה יש לחשוש לשדים ולא בתוך המחנה, כמו שכתבו התוס'. ולכן ודאי שאפשר לסמוך

יתעשר יותר יהיה חפץ יותר עד לאין קץ, כמאמרם ז"ל מי שיש לו מנה וכו', וכאשר ישיג הרבה עשירות יתקלקל הרבה מעבודת ה', לכן לזה אין נוהגין עשירות. אבל מי שמתפקד במועט ושמח בחלקו ואינו מתאנה למותרות, שאין לו חשש שיתקלקל על ידי עשירות, לזה נוהגין לו עשירות. וזה שאמר הכתוב נפתלי שבע רצון, רצה לומר מחמת שהוא שבע רצון, שברצונו הוא שבע ומסתפק בשלו, ומלא ברכת ה' כאלו היה לו כל טוב, לכך על ידי כן הם נדרים ורשה וירש את כל העולם.

וימת שם משה עבר ה' בארץ מואב על פי ה'

(לד ה')

דרכי הים

רבי הפאל יצחק מאיוו זצ"ל

ישראל ספרו למשה רק לאחר שהבת קול הכריזה שמושה מת

מוכבא במדרש (ילקוט"ש רמז תתקסה), רבי אליעזר אומר בת קול יצאת בתוך המחנה שנים עשר מיל על שנים עשר מיל, והיתה מכרות ואומרת מת משה'. יש לדקדק, לשם מה הצרכה בת קול להכריז שמושה מת, והלא הדבר מפורש בפסוק "וימת שם משה"? עוד יש לדקדק, מה ההדגשה פי הבת קול היתה מכרות 'בתוך המחנה'.

ויובן, בהקדים את דברי הריב"ש בתשובה (סי' תקח), על דבר האשה שהלה בעלה למדינת הים ועקבותיו לא נודעו, ובא אחד והעיד שמת אדם ששמו כשם בעלה, שאין עדותו מספקת להתירה להנשא, כי יתכן שיש עוד אדם ששמו כך ולכן אי אפשר להתירה

על הפת קול שמת משה ויכולים להספידו.
(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ומשה בן מאה ועשרים שנה במתו לא כהתה
עינו (לד ז)

וינן שמואל

רבי שמואל מרציאנו זצ"ל

להבדיל בין קדש לחל

יש לזקק, מדוע אמרה התורה "לא כהתה עינו" בלשון יחיד, ומן הראוי היה לומר 'לא כהו עינו' בלשון רבים. ויובן ע"פ המובא במדרש (ילקוט"ש רמז תתקטו) עה"פ "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" (דברים לד, ט), 'בישראל לא קם, אבל באמות העולם קם. ואיזה, זה בלעם בן בעור. ומבאר בגמ' סנהדרין (קה.) שבלעם היה סומא באחת מעיניו, שנאמר "שְׁתֵּם הָעֵינַן" (במדבר כד, א).

לפיכך, בא הכתוב להבדיל בין הקדש לחל, ואמר "ומשה בן מאה ועשרים שנה במתו לא כהתה עינו", דהינו שאף לא אחת מעיניו כהתה, ולא כבלעם הרשע שהיה סומא באחת מעיניו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

שמיני עצרת ושמחת תורה

יסוד יוסף

רבי יוסף יוסקא מודונא זצ"ל

השפעת הארות הקרשה והחסדים

והנה תדע עוד ענין גדול אחר, אשר גלה לנו האיש קדוש האר"י ז"ל בפרוש 'עצרת', שהוא מלשון 'כי עצר ה'" (בראשית כ

יח), שהוא, בהיות ישראל עושים רצונו של מקום ברוף הוא, אזי אותן הארות הקדושות והחסדים אשר מקבלת כנסת ישראל לתת לישראל, נעצרים ונקלטים בה ואינם יוצאים חוצה כלל, שלא תהנו בהם השבועים שרים חס ושלום, כי אם כאדם שסוגר וקושר דבר טוב ושומר בשביל בנו חביבו.

ובאם אשר חס ושלום ישראל עוברים רצונו של מקום ברוף הוא, אזי בעוננו הרבים שאין הארת הקדושים נעצרים בכנסת ישראל, ונפלת מהאוצר המנצר הגמט אשה המפלת נפלים, באשר היה כבר בימים שכתוב בהן 'הנפלים היו בארץ בימים ההם' (בראשית ו ט). ועל כן נקרא זה החג 'שמיני העצרת', בעבור מצות המרבים וסגופים ותשובה וצדקות ותפלות שעשו ישראל עמא קדישא בחדש הזה, על כן הארות הקדושים שבכנסת ישראל נעצרים ונקלטים לצדף ישראל, וזהו 'עצרת תהיה לכם'.

ועל פי זה יתבונן הנבון לכוון באמרו בתפלת שמונה עשרה 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם' למה שכתבנו.

מועד לכל חי

רבי חיים פאלאג'י זצ"ל

יום קבלת התפלות

מאד יזהר בתפלות שמיני עצרת לאמרם בכונה גדולה, כי מלבד שכל תקון של הימים מיום ראש השנה עד שמיני עצרת הוא נשלם והכל תלוי ביום הזה, עוד בה כי אין בכל אלו הימים יום רצון לה' לשמע ה' תפלתו בכל מה דבעי ביום הזה, כמו שאמרו בזהר הקדוש סדר צו (לב), שאמרו וזה לשונם: ובהוא חדוותא לא משתפחי במלפא אלא

שמיני עצרת ושמחת תורה

להוסיף באור לזה, הנה הא דשבר את הלוחות היזה מקל וחמר, ומה פסח שהוא אחד מתרינג מצות אמה תורה וכל בן נכר לא יאכל בו, התורה פלה כאן וישראל מומרים על אחת כמה וכמה.

ועל ידי תשובה מאהבה נעקר החטא למפרע, כדאיתא (יומא פו: וברש"י שם ד"ה כאן מאהבה), ונמצא למפרע שלא היו מומרין כלל, ונפקע גם הקל וחמר מעקרו, ואגלאי למפרע דמגיע להם הלוחות גם מעיקרא, ושפיר תייל מתן תורה דו' בסיון למפרע [וכו'].

ובזה יש לתן טעם למנהג ישראל שעושין שמחת תורה אחר שמיני עצרת, ובארץ ישראל עושין שמחת תורה בשמיני עצרת, דהנה ידועים דברי הקדשת לוי (פר' האזינו) על המדרש ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון עונות. ובאר הקדשת לוי וצ"ל, דביום כפור תשובה מיראה, ואז ודונות נעשים שנגות, אך בסכות זמן תשובה מאהבה, ועל פן אז מתחילין לחשב העונות, כדי להפכן לזכיות, עכדה"ק.

והנה יש סתירה בזמן גמר דין, בש"ס (ר"ה טו.) איתא דהגמר דין ביום הכפורים, ובזהר הקדוש מבאר שהוא בשמיני עצרת, ולהנ"ל אתי שפיר, דבעשרת ימי תשובה זמן תשובה מיראה, והגמר דין על זה לעשות מעונות שנגות הוא ביום הכפורים, ובמשך ימי סכות זמן תשובה מאהבה, ועל זה הגמר דין בשמיני עצרת.

והנה בר"ן פרק קמא דראש השנה כתב, דלרבי יהושע דקמא לן פנותיה דבגיסן נברא העולם טעם שהקבע זמן דין בראש השנה ויום הכפורים, משום דבראש השנה

ישראל בלחודיהו, ומאן דיתבי עם מלכא ונטל ליה בלחודיה, כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה, ועל דא ישראל שראן ועמין עובדי עבודה זרה מסיימי, עכ"ל. הנה מבאר מלשון הזהר הקדוש דכל מה ששואל מהקב"ה, מתקבל תפלתו ועושה בקשתו.

ואם פן מן הראוי הוא להיות כל היום מתבודד עם קונו ללמד בתורה ולעתור ולרצות לפני ה' שישמע תפלתו ויעשה בקשתו.

פלא יועץ

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

סגלת השמחה לזכות לבנים תלמידי חכמים

ומנהגן של ישראל תורה שעושים חתני תורה בכל שמחת התורה, וזמן שמחה הוא לכל ישראל, ישמח ישראל בעושי שמחה של מצוה לנמרה של תורה. וכן המרבה לשמח, ובפרט בעת שעושים השבע הקפות, מנהג חסידים ואנשי מצוה לפזז ולכרכר לפני הספרים בשירות ותשבחות ושמחות נגיל, והיא סגלה נפלאה לזכות לו ולזרעו לכתרה של תורה. (ערך חתן)

ארץ צבי

רבי אריה צבי פוימנר זצ"ל

ביום שמיני עצרת נתקבלה תשובת ישראל לגמרי וחל אז מתן תורה למפרע

בספר שיוירי קמץ המנחה (דיוש ב): דאף דמשה רבנו ע"ה שבר את הלוחות, מכל מקום אחר כך כשישובו, תהיה נתינה ראשונה קמית, עיי"ש. ונראה לעניות דעתי

קִימָא לָן דְּאִין מְעַרְבִין שְׁמַחָה בְּשַׁמְחָה. אָף יֵשׁ לוֹמַר דְּטַעֲמָא שְׂאִין מְעַרְבִין הוּא, מִשּׁוּם שְׁהַחֲיוּב הוּא לְשַׁמַּח בְּיוֹם טוֹב וְיִהְיֶה הָאָדָם כְּלוּ מְלֵא שְׁמַחָה מִשּׁוּם הַיּוֹ"ט, וְאִם יַעֲשֶׂה עוֹד דְּבַר שְׁמַחָה כְּגוֹן נִשְׂוֹאִין וְכַדּוּמָה, עַל כְּרַחֵף תַּתְחַלֵּק הַשְּׁמַחָה לְשִׁתִּים וְיַחֲסֹר מִשְׁמַחַת יוֹם טוֹב (עֵיין מו"ק ח: וּבְהוֹס).

ואם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר שְׁהַכְּתוּב הִזָּה רוֹמֵז לְשַׁמְחַת תּוֹרָה, וְאָמַר 'וְהִיִּית אָף שְׁמַח', לְשַׁמְחַת יוֹם טוֹב אֲנִי חֲפִיץ וּמְצַוֶּה רַק חֲפִיץ שְׁמַחָה, אָף חֶלֶק, וְיִשְׂאֵר מְקוֹם וּפְנָאֵי בְּלֵב הָאָדָם לְשַׁמְחַת תּוֹרָה.

בגדי אהרן

נבי אהרן פְּרִי צִי"ל

הַטַּעַם שְׂאִין אוֹמְרִים קָדִישׁ בְּיוֹם שְׁמַחַת תּוֹרָה כִּיּוֹן שְׁנֵי הַסְּפָרִים בְּכַדִּי שְׂלֵאל לְהַפְסִיק בֵּין לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל וּבְרֵאשִׁית.

שמעתי עַל שֵׁם רַבִּי מִיכָאֵל וְזוֹאֵן נ"ע, לְפִי שְׁנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הִיוּ בְּעַת הַבְּרִיאָה כְּמֵאֲמַר ו' עַל פְּסוּק (בְּרֵאשִׁית א ב) 'וְרוּחַ אֱלֹהִים' שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן גּוֹי שֶׁשָּׁבַת חֵיב מִיתָה, לְפִי שְׁהַשְּׁבַת הוּא מוֹרָה עַל חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, וְיִשְׂרָאֵל שְׁהִיו שֵׁם נִשְׁמוֹתֵיהֶם מְעִידִים עַל זֶה, אֲבָל הַגּוֹי הוּא מְעִיד עֲדוֹת שְׁקֵר שְׁהָרִי לֹא רָאָהוּ וְלֹא יָדַע, וְלִכֵּן חֵיב מִיתָה, וְעַל כֵּן אֵין לְהַפְסִיק בֵּין לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל לְבְּרֵאשִׁית, לְרַמֵּז שְׁמָה שְׁבָרָא אֱלֹהִים הִזָּה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁהִיו שֵׁם נִשְׁמוֹתֵיהֶם וְלֹא לְעֵינֵי הָאֲמוֹת עכ"ד.

ושמעתי עַל שֵׁם הַרְבֵּ זְרַע בְּרַף שְׁכַתְב, שְׁחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהֲעֲתִיקוּ הַתּוֹרָה לְתַלְמֵי הַמֶּלֶךְ כְּתָבוּ לוֹ אֱלֹהִים בְּרָא בְּרֵאשִׁית, שְׂלֵאל יֹאמַר שְׁתֵּי רִשְׁיֹת הֵם חַס וְשְׁלוֹם וְהָאָחַד בְּרָא חֲבָרוּ (מְגִילָה ט), וְעַל זֶה בָּא הַסְּמִיכוֹת

הַתְּחִיל הַקַּב"ה לְהַתְרַצוֹת לְמַשֶּׁה וּבִיּוֹם הַכַּפּוּרִים נִגְמַר הַרְצוּי, וְלִפְיֶךָ קָבַע הַקַּב"ה לְדוֹן בְּרִיּוֹתֵינוּ בְּזִמְן שְׁהַקָּבַע לְכַפֵּרָה וּסְלִיחָה עֵי"ש.

ומינה יֵשׁ לְלַמֵּד, דְּהוּא הַדִּין מַה שְׁנִקְבְּעוּ יָמֵי סְכוּת וּשְׁמִינֵי עֲצָרַת לְזִמְן תְּשׁוּבָה מְאֻהָבָה וְלַעֲשׂוֹת מְעוֹנוֹת זְכוּיֹת, מִשּׁוּם דְּגַם אַז אַחַר חֲטָא הָעֶגְל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים נִתְרַצָּה הַשִּׁי"ת לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מְעוֹנוֹת שְׁנִגּוּת, וְאַחַר כֵּן בִּימֵי הַסְּכוּת נִתְעַלּוּ יוֹתֵר וְעָשׂוּ תְּשׁוּבָה מְאֻהָבָה, וּבָא לְסְכוּת הַתְּחִיל הַקַּב"ה לְהַתְרַצוֹת לָהֶם גַּם לָזֶה, וּבְשְׁמִינֵי עֲצָרַת נִתְקַבְּלָה תְּשׁוּבַתָּן זו לְגַמְרֵי וְנִהְפְּכוּ לְזְכוּיֹת, וְעַל כֵּן נִקְבַּע זִמְן זֶה גַּם לְדוֹרוֹת לְעַנְּנֵי זֶה.

ועל כֵּן בְּשְׁמִינֵי עֲצָרַת שְׂאוֹ גַּעֲקַר חֲטָא הָעֶגְל לְמַפְרַע, וְנִפְקַע לְמַפְרַע הַקַּל וְחֲמַר שֶׁל מַשֶּׁה רַבְּנּוּ ע"ה, וְחָל לְמַפְרַע הַמַּתָּן תּוֹרָה דְּמַעֲיַקְרָא, וּבִאֲבִנֵי גִזֵּר (א"ח ט"ו סט) דְּדַבָּר שְׁחָל אַחַר כֵּן לְמַפְרַע חֲשִׁיב זִמְן הַתְּחִלוֹת אַחַר כֵּן בְּשַׁעֲרָה שְׁחָל בְּפַעַל עֵי"ש, וְהָכִי נִמִּי חֲשִׁיב זִמְן מַתָּן תּוֹרָה שֶׁל שְׂשֵׁי בְּסִיּוֹן בְּשְׁמִינֵי עֲצָרַת בְּשַׁעֲרָה שְׁחָל הַמַּתָּן תּוֹרָה לְמַפְרַע, וְעַל כֵּן אַז דְּבַר בְּעַתּוֹ לְגִיל וְלְשַׁמַּח בְּשַׁמְחַת תּוֹרָה. וּבַגּוֹלָה דְּעַקַר הָאֲרֶת הַיּוֹם טוֹב הוּא בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי כְּפִדּוּעַ מִסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים, עוֹשִׂין עַקַר הַשְּׁמַחָה בְּשַׁמְחַת תּוֹרָה.

דבר ישרים

נבי חיים דְּנוד זִלְכָּר מְרַגְלִיּוֹת צִי"ל

וְהִיִּית אָךְ שְׁמָה - מַעוּט שְׁמַחַת יוֹם טוֹב בְּשַׁבִּיל שְׁמַחַת הַתּוֹרָה

הנה עֲנִין הַשְּׁמַחָה שְׁעוֹשִׁים בְּיוֹם טוֹב אַחֲרוֹן עִם סֵפֶר תּוֹרָה לֹא רָאִינוּ שׁוּם רִמָּז בְּמַקְרָא, וְגַם בְּגִמְרָא לֹא נִזְכְּרָה. וּבִאֲמַת קְשִׁיא לִי לְמָה קָבַעוּ שְׁמַחַת הַתּוֹרָה בְּיוֹם טוֹב, הֲלֹא

לפי שהם מאמינים בני מאמינים, אבל לאמות העולם צריך להפך ולומר 'אלהים ברא בראשית'.

לעיני כל ישראל לבראשית, לומר דוקא לעיני כל ישראל ראוי לומר 'בראשית ברא אלהים'

מעשׂי צדיקים

ואחד על כל המעלות שקבל בזכותו, אחרי כן, נעמד וברכם טרם הסתלקותו.

כמו כן אני, אמר החתם סופר זצ"ל לבני קהלתו, יודע אני מך ערכי מקדם, את אשר נהייתי בתורה ובמדות רק על ידכם, לפי שבחרתם בי להיות רועה צאן קדשים לעדת פרשבוג. בדין היה ראוי להביע לכל אחד ואחד מקם תודתי, אמנם הוא לפני מותי, לךך אברך אתכם בכללות. (בית נפתלי)

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו (לא א)

טרם פטירתו של הרב אברהם יהודה הפתן שוורץ זצ"ל בעל "קול אריה", הוא פתח וספר, לפני מותו של מורי ורבי בעל החתם סופר זצ"ל, אמר לבני קהלתו שהתאספו סביב מותו ליציאת נשמתו בזה הלשון, נאמר בתורה 'וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו'.

ידע והבין משה רבנו עליו השלום, שאת כל גדלתו ברום המעלות, השיג רק בזכות שה' יתברך בחר בו שהוא אשר ינהיג את בני ישראל, כמו שמצינו בתורת כהנים שאמר משה רבנו "בשבילכם הוא מדבר עמי". הוא הפיר בכך שרק בזכותם קבל את אותם מדרגות מפלאות, על כן ראוי ונכון שהוא יודה לכל אחד מישראל קדם פטירתו, מאחר שכל יחיד מהם היה בין המסייעים לגדלתו.

כן גם מצינו בתחלת פרשת ואלה, 'ולך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל' (לא א), ומפרש הרמב"ן שמשוה רבנו הלך ממחנה לזה אל מחנה ישראל לכבדם, כמי שירצה להפטר מחברו ובא לטל רשות ממנו.

כי בזמן שמושה רבנו ידע שהוא עומד להסתלק מהעולם, הוא הלך אל כל ישראל, כדי להודות להם ביחידות לכל אחד

מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומון (לא י)

ספר יהודי שהתגורר בימי געוריו בכפר קטן. לאכסניה שבבעלות אמי האלמנה, היו באים להתארח מפעם לפעם שני יהודים מלוצק, שהעלימו מאתנו את זהותם. הפכנו על האחד כי הוא יהודי חשוב, מאחר שהיה מבקש לסדר עבורו מקום נפרד לסעד לבו, וכו בקש שאמי תכין לו בעצמה את ארוחותיו, אך את שמו מעולם לא ידענו.

בתם אחד מבקוריהם, אחר שאמי הכינה עבורו במסירות רבה כל אשר בקש, קם היהודי לצאת לדרכו, ואחר ששלם עבור האכסניה אמו, אולי צריכים הנכם איזו עזרה או טובה, או שמא הנכם נמצאים בצרה וזקוקים לישועה, אנו מוכנים לעשות ככל אשר נוכל.

ולהחזיק כף מעמד, סובל הוא רבות מדקדוקי עניות, חש על בשרו את אשר אָמרו חז"ל אודותם (עירובין מא:), כי מעבירים הם את האדם על דעתו ועל דעת קונו.

ענה לו הרבי קצרות פֶּדְרָכוּ, "היה בשמחה".

נאָטור הקשה האבֶּרֶךְ המפֶּתֶע, "כיצד אפשר להיות בשמחה במצב עגום שִׁכְזָה", ענהו הרבי על אָתֶר, "מה לא עושים בשביל פְּרֻנְסָה".

מעִשָּׂה בתלמיד חכם מרביץ תורה שחלה במחלה קשה, הזְכִירוּהוּ לַפְּנֵי הַרְבֵּי הַלֵּב שִׁמְחָה זִיע"א, אֲשֶׁר הִשִּׁיב לַמְסוֹר לוֹ, "שִׁיָּהִיָּה בְּשִׁמְחָה".

הֵלָה, חסיד אֲמַתִּי, מִיַּד כְּשֶׁהֲגִיעָה לְאַזְנוֹי תְּשׁוּבַת הַרְבֵּי, אָזַר כַּח, יָרַד מִמַּטְוֵתוֹ, וְהַחֵל לַפְּזוֹ וּלְכַרְכֵּר בְּשִׁירֵי שִׁמְחָה. תוֹךְ זְמַן קָצֵר הוּא יֵצֵא מִמַּחֲלָתוֹ הַקָּשָׁה וְהַחֲלִים כְּלִיל, לַפְּלִיאָתָם הַמְרֻבָּה שֶׁל הַרוֹפְאִים. (לְבַס טל יִשְׂרָאֵל)

וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קִבְרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה (לד ו)

"מִקְנָא אָנִי בְּרַבִּי לִיִּבִישׁ רֶאֱצֵעֵר", אָמַר הַרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי דָּוִד צְבִי שְׁלֵמָה מְלַעֲלוֹב זִיע"א לְתַלְמִידָיו. כְּנֹהֵוּ בְּכַנּוּי בְּזוּי זֶה, כִּי חָשְׁבוּ שֶׁלֹּא תָרַם מְאוּמָה לְעִנְיָיִם, כְּאֲשֶׁר נִסְתַּלַּק אוֹתוֹ רַבִּי לִיִּבִישׁ, אָמְרוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר, טוֹב שְׁנַפְטֵר, מֵאַחַר שֶׁלֹּא נִהְנוּ הָעִנְיָיִם מִרְכּוּשׁוֹ וְהָיָה צָר עֵין מְלַהֲגֵנִק מִמּוֹנוֹ לְאַחֲרֵים. בְּצוּאָתוֹ הַקְּצָרָה, בָּקֵשׁ רַבִּי לִיִּבִישׁ שִׁכְתָּבוּ עַל מַצְבּוֹ "פֶּה נְטֻמָּן לִיִּבִישׁ רֶאֱצֵעֵר", וְתוֹ לֹא.

כֵּן, עֲנָתָה אֲמִי, בְּעִירְנוּ יִשְׁנוּ מוֹשֵׁל הַגּוֹרָם לָנוּ סֶבֶל רַב. מִדִּי פַעַם הוּא קָם נִגְדָנוּ בְּעִלְלוֹת חַדְשׁוֹת, עַד שֶׁכָּבַר אֵינִי יְכוֹלָה לְסַבֵּל זֹאת. שָׁאַל אוֹתוֹ יְהוּדֵי נְעִלָה, כְּמָה גֵרוֹת הַנָּךְ מְדַלֶּקָה בְּקִבְעוֹת לְכַבּוֹד שֶׁבַת קִדְשׁ, אַחַר שֶׁאֲמָרָה לוֹ הַמְסַפֵּר, הוֹרָה לָהּ, בְּשֶׁבַת זוֹ תוֹסִיפִי עוֹד גֵּר לְגֵרוֹת הַשְּׁבֵת, בְּשִׁעָה שִׁכְלָה הַנֵּר, יְכַלָּה גַם הַמוֹשֵׁל.

הָאוֹרָח שֶׁהִכְרַנוּ עֲלָיו כִּי אֵינוּ יְהוּדֵי רִגִּיל יֵצֵא עִם מְלוּהוֹ מִהָאֲכַסְנִיָּה, וְאֵנִי הִלְכְתִּי לְלוֹתוֹ. בְּרַחוּב רְאִיתִי יְהוּדֵי מְבִיט בּוֹ אֲרָכוֹת, וּמֵאִיץ אֶת הַלִּיכְתּוֹ לְעֶבְרוֹ, נִרְאָה הָיָה כִּי מִשְׁתוֹקֵק הוּא לַפְגֵּשׁ בּוֹ, אֲךָ אוֹתוֹ יְהוּדֵי חָשׁוּב מִהָרֶ אֲף הוּא וְהַמְשִׁיר בְּדֶרֶכּוֹ.

הַיְהוּדִי שְׂרָאָהוּ בְּרַחוּב פְּנָה אֵלֵי וְשָׁאַל, אֵתָּה יוֹדַע מִי הוּא, הֲלֹא זֶה ה'סְטוֹלִינְעֵר

רַבִּי מְלוּצְק', הֲרַה"ק רַבִּי יוֹחָנָן מְקַאֲרֵלִין סְטַאֲלִין זִיע"א. רַק אָז נוֹדַע לִי מִי זְכִינוּ לְאַרְחַם בְּאֲכַסְנֵיָתְנוּ וְלִשְׁמֹשׁוֹ, הַדְּבָר שֶׁמַּח מְאֹד אֶת אֲמִי.

כְּשֶׁהֲגִיעַ עָרַב שֶׁבַת, הַדְּלִיקָה אֲמִי גֵר נוֹסֵף כְּצוּי הַרְבֵּי וּבְרָכָה בְּכֹנָה, אַחַר שֶׁסִּימְנוּ אֶת סְעוּדַת הַשְּׁבֵת וְשִׁלְהֲבַת הַנֵּר הַבְּהֵבָה בְּטָרָם תְּכַבֶּה, שֶׁמְעַנּוּ זַעֲקוֹת שֶׁבֶר בַּחוּץ. יֵצְאוּ לְרַחוּבָה שֶׁל עִיר, וְהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים אֶת הַמוֹשֵׁל נוֹפֵל מִסּוֹסוֹ וּמִתְבּוֹסֵס בְּדָמוֹ. (עֲטוּרַת יוֹחָנָן)

וְלַנְפִתְלֵי אָמַר נִפְתְּלֵי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלֹא בְרַפְתִּי ה' (לג כג)

הַגִּיעַ אֲבֶרֶךְ לַפְּנֵי הֲרַה"ק בַּעַל ה"לֵב שִׁמְחָה" זִיע"א, וְהִתְאוּגֵן בְּפָנָיו עַל מַצְבּוֹ הַקָּשָׁה מִנְשֵׂא, פְּרַנְסָתוֹ אֵינָה כְּדַבְעֵי, אֵינוּ יְכוֹל לְהַמְשִׁיר

שמיני עצרת ושמחת תורה

הוא היה 'ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', בחיים חיותו עלי אדמות, ידע הוא היטב כי אם יהיה קברו גלוי לכל, יכתבו על מצבתו שבחים גדולים ועצומים, הוא לא רצה בכך מחמת ענותנותו, לפיכך נעשה רצון צדיק ו'לא ידע איש את קברתו', כי 'רצון יראיו יעשה'. (רוח חן)

קריאת שם אחר משה רבנו

נכנס יהודי אל האבני גזר זיע"א, והזכיר את בנו הילד שחלה לא עלינו, כשקרא את הקויטל וראה ששם הילד "משה", שאל את אבי הילד על שם מי נתן את השם "משה", והאב השיב, כי מאחר שהברית של הילד הייתה ביום ז' אדר, לכן קראוהו על שם משה רבנו עליו השלום.

אמר האבני גזר, האיר נפל ברעיוןך לעשות כדבר הזה, ושמחה שכבר תקנה כל הברורים וכל הניצוצות, מסכן לתת שם אחריה (אוצר ישראל)

בניר היו קצב ואופה נדיבי לב, שמדי יום חמישי העניקו לעניי העיר חנם כל צרכיהם לכבוד שבת קדש משך שנים ארוכות. ביום חמישי הראשון לאחר פטירת רבי לייביש, הגיעו העניים כהרגלם מדי שבוע למאפייה, אולם האופה הנדיב הודיע בקצרה כי הסתיימה התקופה בה חלק ללא תמורה לכל נצרך. מעתה כל החפץ במצרכים, עליו לשלם את מחירם המלא.

תוך מספר דקות התודעו כל אנשי העיר, כי האופה והקצב פסקו מנהגם הטוב לחלק מצרכים לכל דכפיו. רק עתה הבינו כלם כי הנתינות הקבועות היו מרכושו של רבי לייביש הצדיק, שחפץ בעלום שמו. אף לאחר פטירתו נחרט על המצבה שלו השם "לייביש ראצער", מפני שגם אז לא חפץ בכבוד ובשבחים מהעולם הזה.

על פי זה באר הרב הקדוש רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א את טעם הענין המפלא של העלמת מקום קבורתו של משה.

הרי על משה רבנו עליו השלום נאמר כי

שמיני עצרת ושמחת תורה

ענין שמחת תורה

האשה אצלו והלכו לדור בהעיר, ושכרו שם דירה, וזה היה בראש חודש אב.

תנך בהגיעו להעיר שלח אחר השמש ובקש מאתו שהוא יודיע לו בכל פעם התנהגות העיר, כשמתפלים וכדו', ושלם לו בעד זה. כשבא ראש חודש אלול לאחר התפלה רצה לילך לביתו, עכבו השמש ואמר לו שהיום

אמר הרב הקדוש מראפשיץ זי"ע טעם למה אנו עושים שמחת תורה, על פי מעשה שהיה בכפרי אחד, שאשתו בקשה ממנו שילכו לדור בהעיר, והוא לא רצה לילך לדור בעיר הגדולה, כי אמר שהוא מתירא שבני העיר יצערו אותו. עד שלבסוף פעלה

השמש וקרא אותו לבית המדרש ואמר לו שלא יאכל ולא ישתה היום, רק יעמד בתפלה כל היום. אחר יום כפור הניח אותו לחמשה ימים להתנהג בדרך, ואמר לאשתו תודה לה שמערתה יניחו אותי. ביום ראשון של סכות בא השמש עוד שילך לבית המדרש, אמר לאשתו הרי הם רוצים לצערנו עוד, קומה ונסעה בחזרה להכפר, ואשתו פיסה אותו עוד להניח דעתו.

כאשר בא לבית המדרש נתנו לו 'שטעקן' עם 'לימוני' [הינו הלולב והאתרוג], וצוו לנענע בהם. והתפלל כף איזה שעות והיה בכעס מאד. בערב של הושענא רבה קרא אותו השמש לבית המדרש והורה לו לומר התקון ותהלים כל הלילה. ביום ראשון של יו"ט אחרון הניח אותו לישן, והוא היה כבר בכעס על אשתו ועל בני ביתו שצערו אותו עד כה.

ויהי כבוא ליל שמחת תורה בקשו אותו להחברה, ואכל ושתה הרבה כנהוג. גם ביום שמחת תורה בבקר התפללו במהירות, והזמינו אותו החתנים הינו חתן תורה וחתן בראשית לקדוש, ואכל ושתה. ואחר כך בא לביתו ואמר לאשתו "הנה עתה מתחילים לנו ימים טובים ונעשה לנו יום שמחה". וזה ענין שמחת תורה, והבו הענין. (חמדה גנוזה)

התביעה שבטלה

ספור ידוע מספר אודות שמחת תורה אצל הרב הקדוש רבי ישראל מבוואן לייפציג ז"ע, מאחת מאותם השנים המאחרות שישב בלייפציג. בעת שרקודי המצוה של שמחת תורה העפילו לגבהים, ומחמת רקודי השמחה

אומרים יום אחד בתהלים לאחר התפלה, ואח"כ יוכל לילך לביתו. כשבא לביתו אמר לאשתו הלא אמרת לי שבני העיר יצערו אותי, והיום התחילו לצער אותי, והצרכתי לומר תהלים, ואשתו פיסה אותו בדברים שלא יהיה לו עגמת נפש מזה.

כבוא השבוע קדם ראש השנה בעלות השחר בא השמש ודפק על פתחו שישכים לומר סליחות, ועמד משנתו ואמר לאשתו עוד כדברים האלה, והיא פיסה אותו בדברים. בערב ראש השנה בא השמש לדפק על הפתח בשעה שלש שישכים לזכר ברית. וביום ראש השנה קרא אותו השמש לבית המדרש ועמד שם עד השעה שתים אחר הצהריים, ותקעו והריעו, וכן ביום השני ותקף אחר הסעודה קרא אותו השמש שילך לבית המדרש לומר תהלים. וביום המחרת אמר לו שלא יאכל כלום, כי היום צום גדליה וצריכי להתענות. וכן בכל יום מעשרת ימי תשובה דפק על החלון בעלות השחר שישכים לומר סליחות.

כבוא ערב יום כפור בא השמש ודפק על הפתח שישפח, כי השוחט הולך, והיה מתירא מאד ואמר לאשתו עתה תראי מה שאמרת לי שלא לבוא לעיר הגדולה, כי עתה בוא בוא השוחט לשחט אותנו חס ושלום, ואשתו פיסה אותו בדברים שאל ירא מהם ופתח הדלת, ואמר לו השמש שישחט כפרות. לעת המנחה בא השמש עוד שיבוא לבית המדרש, והלך לשם והתפלל תפלת מנחה, ואחר הודוי צנה לו השמש שישכב על הארץ והכה אותו מלקות, והלך לביתו וספר לאשתו איך שהכו אותו שם.

בתוך כך בא השמש שילך לבית המדרש עוד, וכן למחרת בעלות השחר בא

השתאו לשמוע זאת, ב'יודעם את המרת העוון בבית משפט המקומי והצפוי להם עקב זאת.

למחרת ביום המשפט לא התייצב רבנו בבית המשפט, ושגר מכתב אשור רופא ב'יד העורף דין שאיננו בקו הבריאות ומשום כך נמנע ממנו להופיע בבית המשפט. מקורבי רבנו צפו ב'דריכות לתוצאות המשפט, ומה מאד נדחמו לשמוע כעבור כמה שעות מפי העורך דין שהתביעה בטלה, משום שהתובע לא הופיע בבית המשפט. כעבור כמה שעות נודע להם ששכך אחזו באותו גוי רשע ומת, ויהי לנס. (תפארת ישראל)

הקפות במעמקי המחנות

ספר ר' משה אלעזר איינהורן ע"ה, א'חד ממכרי מעובדי מחנה מיהלדארי, גלה את א'זני בסוד כמוס ביום הושענא רבה, כי למחרת יגיע המפקח הראשי לערך סלקציה, ועמו תבוא הרופאה ד"ר פלוקאן, מרשעת ידועה לשמצה. הפ'רתי את מנהגה מדי בואה, לשלח את החלשים והחולים מעובדי המתפרה אל הקרימטוריון ב'דכאן.

ביום כ'זה ח'יב כל החפץ בחיים להתייצב לעבודה ולהוכיח את כ'שרו ויעילותו, אוי לו למי שנפקד מקומו במסדר הרשמי. נתקפת'י אפוא, ח'רדה גדולה לגורלו של הרה"ק **השפע חיים מקלויצ'נבורג** זיע"א, והחלטתי לעשות מעשה על דעת עצמי.

חשתי אל הרופא היהודי ד"ר גרינבוים, ובקשתיו ש'יצרף את הרבי לרשימת היוצאים מחר לעבודה. הרופא תמה על שאני

שהלכו וגברו וגדל הלחץ והדחק, נפלה קיר אחת שהפרידה בין חצר בית מדרשו של רבנו ו'חצר הבית הסמוך, שש'יכת היתה לשונא ישראל מ'בהק מראשי התנועה הנאצית בלייפציג הידועה לשמצה בשנאתם לזרע ישראל. בגדל שנאתו לישראל גבר עליו זעמו, ובחרונו כי גבר צעק ש'כל המתפללים בראשות רבנו יבואו על ע'נשם. ואכן כעבור יומים נתקבלה בבית רבנו הזמנה לעמוד ל'דיו בבית המשפט המקומי, שאף הם נתוודעו בשנאתם העמקה לישראל. כמוכן ש'חרדת הדין גברה בין החסידים ש'ידעו שאשמה בעוון ב'זיון המדינה היא אשמה חמורה מאד, ראשי ועסקני החסידים נכנסו מ'יד לפעלה למנוע את רע הגזרה, ואף ש'כרו את שרותיו של עורך דין מפרסם ש'יעמוד לצדם, שאף הביע את דעתו בא'זניהם פי הסכויים קלושים מאד לזכות במשפט. אף רבנו נותר בשל'ותו, והבהיר שאין ב'דעתו לעמוד ב'דין עם אותו שונא ישראל.

בנת עריכת השל'חן ביום ג' ח'שון [יומא דהילולא של הסבא קדישא מרוז'ין זי"ע], לילה לפני עריכת המשפט, ש'ררה דאגה עמוקה בין החסידים מחמת המשפט ש'צריף היה לה'תקיים למחרתו. ב'סיום עריכת השל'חן הכריז הגבאי ש'חרד מאד מהמשפט ש'צבור הנאספים יתפזרו איש לביתו ב'דממה מחמת המשפט הצפוי למחרת, בשמע רבנו זאת נתפס ב'שרעפיו כשהשעין ראשו על ידיו, ולאחר זמן מה התבטא בא'זני הנוכחים: "ס'שטייט מיר גישט צו ג'יון א משפט מיט א שוסטער [-אינני מסכים לעמוד ב'דין עם סנדלר]. ש'כן בב'עלות אותו הגוי היתה בית חרשת לכפפות עור. הנוכחים

להחזיק מעמד, ובודאי נפח את נשמתו מחמת פסוּרִים.

להפתעתם. כשחזרו אחר שקיעת החמה מעבודת הפרך אל המחנה,

מצאוהו חי וקיים. לגדל תדהמתם ראוהו בצריף הלינה שלו, כשרגליו מודות סביב שרפרף נמוך סחור סחור, מחזיק בידיו דפים אחדים מספר משניות קטן וקרוע, הבינו שהוא עורך הקפות של שמחת תורה.

המחזה המרעיד, לראות את הרבי עורך הקפות מתחת לאפס של הצורךים, אחרי שעבר עליו יום קשה של מכות ודם, בבחינת 'הו יקטלני לו איחל', גרם להתרגשות יוצאת מן הכלל בקרב האסירים.

לנגד עיניהם קרמו עור וגידים המלים שנהגו לשורר בצאנו בעת ההקפות מתוך הפיוט 'אמר שירה לפני יוצרי מבעל החרדים', 'קדושים בניו ביו העמים, מסרו נפשם כמו עולות ושלמים, החלב והדם שלי אקריבה על מזבח, ואזמר לו כלוי על דוכנו'.

אך יהודים מתבוללים מעובדי המטבח במחנה, התפעלו מגבורתו הנפשית עד כדי כך, שהחליטו להכין בסתר עבורו קוגל מיחד ליום מחר, לכבוד חג שמחת תורה.

אך הרבי עצמו הזכיר מספר פעמים בשנים הבאות את הרפתקאותיו באותו יום שמיני עצרת, נהג לומר בניהמה של ספוק, "אמת ספגתי הרבה מכות, כמעט לא נותרה בי רוח חיים, אך בסופו של דבר נצחתי את הרשעים, לא יצאתי לעבודה בשמיני עצרת".

(לפיד האט)

מבקש זאת, בנגוד לבקשתי הקודמת להכיר בו כאדם חולה, אבל הרביתי להפציר בו לבל ישחררו ביום הבא, "אינני יכול פרוגע להסביר את הסבה לשנוי" אמרתי לו.

בהודע בערב לרבי כי לא קבל שחרור מהעבודה ליום שמיני עצרת, ושאני הגורם לכך, התרעם עלי והתבטא בחריפות רבה. רק כשחלפה יממה ונתחור לו למפרע שהתפונתי לטובה, בראותו למרבה הצער כיצד יהודים רבים מהחלשים ומהחולים נשלחו בסלקציה שנערכה לתאי הגזים בדכאו, הודרו ונא לפיסני ולהודות לי.

בין שהרבי לא ידע מכל אשר נעשה, גמר בלבו בנחישות, "עבר עלי מה, לא אלך בשום פנים לעבודה". ביום שמיני עצרת, הוא נשאר בצריפו להתיחד עם הבוּרָא ותברך כדת היום, ובמפקד העצירים המגיסים לעבודה במיהלדארף, התברר כי חסר אדם אחד.

מיד נשלחו זקיפים לחפש אחריו בצריפים, שם מצאוהו עומד שקוע בתפלתו, וסחבוהו באכזריות רבה אל רחבת המסדר. הרבי נכפת, וספג ענש לעיני כל העצירים, עשרים וחמש מלקות בכפלים. העמידו עליו מזה ומזה שני סרדייטים גנאים ימ"ש, כל אחד מהם הכה וקבט בו במגלבו ללא רחם.

הרבי יצא מתחת ידיהם פצוע וזב דם, כמעט לא נותרה בו נשמה, מהמקום גלח הישר אל צריף החולים לטפול רפואי. היהודים האמללים שנאלצו לצפות במחזה ויצאו לעבודה, בטוחים היו שהרבי לא עצר כח

מילין קירין והיודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִילָתָא

חֻמְרָא

חֻמְרָא דְאִוְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ברכת משה רבינו לישראל בכח התורה

את ישראל - שהיו 'איש האלקים' כמותו שיתעלו אף הם להיות קדושים ומזוככים כאיש האלקים הדבוק ביוצרו בכל רגע ורגע.

כך כתב בדגל מחנה אפרים (בראשית ד"ה עוד י"ל בראשית): על דרך שאמרתי על פסוק (שמות יט ג) 'ומשה עלה אל האלקים', היינו שכל עליותיו של משה היה רק שיהיה בחינת 'אלקים' והיינו על ידי הזדככות חומר ונעשה כולו צורה שהוא חיות אור אלקים, על זה הדרך יש לומר גם כן שמרמז הפסוק 'וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים', היינו זה הברכה שבירך משה לישראל שיוכלו לעשות מן איש שהוא מורה על חומר שנברא מאין ליש שיתהווה בחינת אלקים שהוא צורה ואור אלקים, והיינו שישתוו למדרגתו העליונה לזכך חומרם שיתהווה כולו אור בחינת אלקים.

איש האלקים - שיהיה בכוחם לבטל הדינים

משה רבינו ע"ה קודם פטירתו השאיר כוחו עבור כל אדם מישראל, שיגיע למעלת איש האלקים שמדרגה זו היא מדרגת הצדיק שיש בו כוח להמתיק את הדינים, וכידוע 'אלקים' לשון דין, ו'איש האלקים' הוא השולט בדינים, ובכוח הצדיק לשלוט במידת הדין ולהעבירה מבני ישראל ולהשרותה על הגוים, ועל ידי כן מתקיים 'עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים. וזהו שנאמר בברכתו **וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל**, זו היתה ברכתו

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו (לג א).

ברכתו של משה רבינו ע"ה לבני ישראל היתה בזכות התורה הקדושה שנתן להם לישראל, וכן מבואר במדרש (ב"ר ק יב) שנאמר בברכותיו של משה בלשון 'זאת' 'וזאת הברכה', לרמז שהם באים בזכות התורה שנאמר בה (לעיל ד מד) 'וזאת התורה'. ורמז נוסף הובא **בבעל הטורים** 'וזאת הברכה' בגימטריא 'זו היא התורה', כי בזכות התורה בירך אותם משה. וכן יש להוסיף רמז בפסוק (לעיל לב מז) 'ובדבר הזה תארכו ימים על האדמה' 'בדבר הזה' עם התיבות בגימטריא 'ברכה', כי כל הברכה היא בכח דברי תורה.

משה רבינו נתן כח לכל ישראל להיות קדושים בבחינת איש האלקים

שמעתי **ממור אבי ע"ה** ביאור על הפסוק (ויקרא יט ב) 'קדושים תהיו', שלכאורה היה צריך לומר 'היו קדושים' שהרי זה ציווי. אך הוא הדבר שבאה תורה ללמדנו כי הקב"ה אומר שאתם תהיו קדושים בכל מקרה, דהיינו, לא רק ציווי מונח כאן, אלא הוראת העתיד שכך יהיה. הרי זה כמו 'רבי' המברך את תלמידיו 'ברוכים תהיו', כך בכיכול הקב"ה פונה אלינו ואומר לנו 'אני מברך אתכם שתהיו קדושים'. וכן כתוב בברכת משה רבינו לבני ישראל **וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל**, וביארו צדיקים ע"ה, שזאת היא הברכה שבירך משה רבינו

המשך בעמוד הבא

טעם אלא בדבר ה', 'ולא ידע איש את קבורתו', שגם הטעם למיתה ולקבורה שלו לא נודע לשום אדם אלא היה הכל בדבר ה'.

גודל הצער בהסתלקות האבא

וימתו ימי בכי אבל משה (לד ח).

הבדל גדול יש בין פטירתו של רב לבין פטירתו של אב, כי לכל רב יש מחליף העומד למלא את מקומו, ועד שלא יסתלק הרב הראשון כבר יעמוד תלמידו העתיד למלא את מקומו, כמו שדרשו חז"ל (קידושין עב:). על הפסוק (קהלת א ה) 'זרח השמש ובא השמש', עד שלא כתתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי, אבל אבא שמסתלק אין לבניו מחליף שימלא בעבורם את מקומו, וזהו שאצל משה רבינו נאמר **וימתו ימי בכי אבל משה**, שלאחר ימי האבל הסתיימו ימי הבכי וכבר עמד לו מחליף מתלמידיו, אבל בפטירתו של יעקב אבינו נאמר (בראשית נ ד) 'ויעברו ימי בכיתו', שלא הסתיימו ימי בכייתו אלא רק עברו למועד אחר, כי אחר פטירתו של אבא אין האבל מסתיים אלא הוא ממשיך גם לאחר זמן.

שכל אחד מבני ישראל יהיה בבחינת **איש האלקים** השולט על בחינת הדין ומהפכה לרחמים.

פטירת משה רבינו כחוקה בלי טעם

וימת שם משה עבד ה' וגו'. ולא ידע איש את קבורתו **עד היום הזה** (לד ה-ו).

זכה משה רבינו ע"ה למדרגה גדולה ומעולה שלא זכה לה שום ילוד אשה, ובעודו בחייו בעולם הזה היה מדבר עם הקב"ה כדבר איש אל רעהו, וזו מדרגה גבוהה שלא זכה לה שום נביא בלעדיו. שאר בני אדם אין זוכים לראות פני השכינה כי אם בשעת הסתלקותם מהעולם, וזהו טעם מעולה לגזירת המיתה על כל באי עולם, כדי שלכל הפחות יזכו לראיית השכינה עובר למיתתם, אבל אצל משה רבינו ע"ה אין טעם ומיתה שנגזרה עליו, כי כבר בעודו בחיים היה זוכה ל'ומראה ולא בחידות ותמונת ה' ביטי' (במדבר יב ח), וכל דבריו היו נדמים לשומעים אותם כאילו הם כתובים ממש בתורה, ולא היתה בו שום תוספת מעלה בשעת מיתתו, ולכן היתה מיתתו כגזירה שאין בה טעם.

ולכן נאמר בו **וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב על פי ה'**, שהיתה מיתתו על פי ה' כגזירה וחוקה שאין לה

מִלְחַת דְּפִלְיָא

משה רבינו מת רק בעולם הזה אבל חי במקום אחר קדוש ועליון

וימת שם משה עבד ה' (לד ה).

גדולה מעלת הצדיקים שזוכים לחיים אמיתיים וגם במיתתם הם נקראים חיים, כמו שכתב **האור החיים הקדוש** (בראשית כג ב): כי הצדיקים הגם שימותו הגוף אינו מושלל מהחיים, כי צדיקים במיתתם קרויים חיים וכו', כי בהיותם בעולם הזה מהפכים בחינת החומר שביסודות לבחינת הרוחניות הקדוש שבנפש, באמצעות מעשים טובים והפלגת התורה שמשתדלים בעולם הזה וכו', שבאמצעות דביקות האדם בקונו יתהפכו היסודות כולם ליסוד האש, ויסוד האש ליסוד אש הנשמה.

וזה הנאמר בבניהו בן יהוידע (שמואל ב' כג כ) 'בן איש חי', וכן הנאמר כאן במשה רבינו **וימת שם שרק שם היתה בו בחינת מיתה אבל באמת עודנו בחיים כמו מקודם**, ועודנו עומד ומשמש לפני ה', כמו שאמרו חז"ל (סוטה יג:). לא מת משה, כתיב הכא וימת שם, וכתיב התם (שמות לד כח) 'ויהי שם עם ה'", מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש. וכמו שפירש **באור החיים, וימת שם**, פירוש שם לבד הוא שמת, אבל הוא חי במקום אחר קדוש ועליון על פי ה'.

וגם בהיות הצדיקים בשמים הם ממשיכים לעבוד את ה', ואין להם מנוחה גם בעולם הבא אלא הולכים ומתעלים ממדרגה למדרגה כמו בעודם בחיים, והם מוסיפים לעמוד ולהתפלל לשלומם וישועתם של ישראל בכל הזמנים, וכל קיומם של ישראל בעולם הזה מכוח תפילת הצדיקים שבעולם העליון.

ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים' - רמז לגדלותו של כתר התורה

ורמז נאה הביא **מון עטרת ראשנו ע"ה הי"ד** בספרו **שכל טוב** (דרוש שלשה כתרים הם) בדברי שלמה המלך ע"ה (שיה"ש ה יא) 'ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים שחורות כעורב', 'כתם' ראשי תיבות כ'הונה ת'ורה מ'לכות, 'ראשו' היינו הראשון והמובחר והמעולה מבין שלשה הכתרים הוא כתר תורה הנקרא 'פז', אבל 'קווצותיו' דהיינו שתי הקצוות של 'כתם' - 'כ-ם' שהם כתרי כהונה ומלכות, הרי הם בבחינת 'תלתלים', שכל אחד מהם תלוי ועומד רק לזרעו אחריו, אשר לא כן בכתר תורה שכל ישראל שוין בה. וגדולה היא מן הכהונה ומלכות שכל אחד יכול לזכות בה, ובתנאי שיקיים בעצמו 'שחורות כעורב' כמו שדרשו רבותינו ז"ל (עירובין כב). במי אתה מוצאן, במי שמשכים ומעריב עליהן לבית המדרש וכו', במי שמשחיר פניו עליהן כעורב וכו', במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב.

ובפשוטו נראה לבאר, שמכך שכתר תורה הופקר לכל הרוצה לקחתו, בעוד שכתר כהונה וכתר מלכות מיועדים למיוחדים בלבד, היה מקום לטעות ולומר שכתר תורה מופקר לכל מכיון שהוא פחות בחשיבותו משאר הכתרים, ולכן הוצרך להביא הפסוק 'בי מלכים ימלוכו', לומר שכל עצמם של כתר כהונה וכתר מלכות אינם אלא מכוחה של תורה. ולא זו בלבד אלא שהתורה עצמה אין יד הכל שולטת בה, כי היא שמורה רק לבני ישראל עם קרובו, כמו שנאמר קודם מתן תורה (שמות יט ו) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', שהתורה נתונה במתנה רק לבני ישראל שכל הרוצה מישראל יכול לבוא וליטול את כתר התורה, וכתר התורה גדול מכתר כהונה ומלכות הבאים מכח כתר התורה הקדושה, אם כן ברור הוא שאין הסיבה שכתר תורה נמוך משניהם אלא להיפך, כי רק מחמת גודל מעלתו רצה הקדוש ברוך הוא שכל אחד מישראל יוכל לבוא וליטלו.

גם כשמיים את התורה ידמה בנפשו

כמי שעומד באמצעה

והוסיף רמז לכך מדברי המסורה, שהתיבות 'לעיני כל ישראל' כתובות ב' פעמים בתורה, פעם אחת בדברי משה ליהושע בן נון כנ"ל, ופעם נוספת בסיום התורה (שם לד יב). ויש לומר שזו כוונת המסורה, שמשה רבינו אמר ליהושע שיתבונן ב'לעיני כל ישראל' שבסיום התורה, לרמז לו שלא יחשוב שאין לו עוד מה ללמוד ממנו, אלא תמיד יהיה בעיניו כמי שאוחז עדיין באמצע הלימוד, כמו שהתורה עצמה אין לה חקר וסוף, וכנ"ל שאין מסיימים את כתיבתה אלא באמצע שיטה. ויש להוסיף עוד על דבריו, שהתורה מסיימת באות למ"ד לשון לימוד, לרמז לאדם שגם בסיימו את התורה יוסיף ללמוד וללמד, וכמאמר הכתוב (יהושע א ח) 'והגית בו יומם ולילה', שהרי לא נברא הלילה כי אם ללימוד התורה או לשינה (עירובין סה).

וְלִכְל הַיָּד הַחֻזְקָה וְלִכְל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינָי כָּל יִשְׂרָאֵל (לד, יב).
בגמרא אמרו (מנחות ל). שצריך לסיים את 'לעיני כל ישראל' שבסוף התורה באמצע שיטה דווקא, וכתב **במגלה עמוקות** (אופן ט) שהוא רמז לאדם שעדיין לא זכה לסיים את התורה כי אין חקר לעומקה.
והנה אמרו בגמרא (תמורה טז). שמשה רבינו אמר לפני פטירתו ליהושע בן נון שישאל אותו כל ספיקותיו בהלכה, ואמר לו יהושע שאין לו מה לשאול ממנו כי מעולם לא זה ידו מתחת ידו. וכתב **באגרא דפרקא** (אות שנח) לפרש לפי זה את הכתוב (דברים לא, ז) **ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ**, שציוה אותו להתחזק בענין זה להוסיף וללמוד, ולא יטעה לומר כאילו כבר שימש את רבו כל צרכו.

קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד

בשפת אמת (נשא תרל"ז ד"ה באבות) שהגם שהתורה ניתנה לכלל ישראל, אמנם יש שני ענינים בתורה, האחד שעל ידי היגיעה יכול כל אחד מישראל למצוא בתורה לפי השגתו, והוא בחינת 'מאורסה' ההתקרבות שבא על ידי פעולות האדם ויגיעתו בתורה, ועל הבחינה הזאת נאמר (אבות פ"ב מ"ב) 'התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך'. אך יש עוד סגולה בתורה והיא שישגו חכמים ראשי הדורות מה שאי אפשר להשיג על פי שכל אנושי, וזהו בחינת 'מורשה' שניתן לנו מסיני בלי יגיעה כמו נחלה שאין לה הפסק (ר"ה יב:), אבל לכללות ישראל נאמר 'מורשה קהלת יעקב', ואף על פי כן על ידי שזוכה האדם להכניס עצמו תוך כלל ישראל, הוא זוכה לחלק הירושה גם כן.

כל יהודי מחבר ספר ממעשי ימי חייו

והנה בבחינת 'מאורסה' תואמים הדברים שנאמרו בספרן של צדיקים כי כל יהודי כתב במעשיו ספר תורה, כמו שנרמז בדברי המדרש (ב"ר כד ז) 'זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלקים אדם' וגו' (בראשית ה א), בן עזאי אומר זה כלל גדול בתורה, שלכאורה יש להבין איזה כלל גדול בתורה טמון בפסוק זה. אך כתוב בתהלים (מ ח-ט) 'אז אמרתי, הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי, לעשות רצונך אלהי חפצתי, ותורתך בתוך מעי', וכוונת דוד המלך ע"ה לומר שכל איש ישראל במשך ימי חייו מחבר ספר, שתחילת הספר היא יום לידתו בעולם הזה וסיום הספר הוא יום פטירתו, וכל יום ויום מימי חייו הוא עוד דף בספרו שבו חורט האדם את מעשיו, ועם הספר הזה באים לפני כסא הכבוד אחר פטירתו, ועל זה אמר 'הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי', וזהו 'זה ספר תולדות אדם', ועל זה אמר בן עזאי זה כלל גדול בתורה, שצריך כל איש ישראל לזכור תמיד כי כל מעשיו ותולדותיו נכתבים על הספר. דוד המלך ע"ה תיקן והביא עמו כל ימיו בשלמות

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (לג ד). מבואר בזוהר הקדוש (אחרי עג.) שהקב"ה והתורה וישראל אחד הם, ונראה מזה שכפי התקשרות בני ישראל בתורה הקדושה כך נתחזק הקשר בינם לקדוש ברוך הוא, וכך מבואר במדרש (שמו"ר לג א) כביכול הקדוש ברוך הוא נמכר לישראל עם התורה, ולכן בכל מקום שעוסקים בתורה יש השראת השכינה, ועל העוסק בתורה נאמר (הושע יא ט) 'בקרבת קדוש', ובני ישראל בעצמם הם בבחינת 'היכל ה' המה' (ירמיה ז ד), ומתקיים בהם 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כה ח), ועליהם נאמר (לעיל לב ט) 'כי חלק ה' עמו', וגם על ידי זה זוכה להיות נקרא בן למקום.

חיבור בני ישראל אל התורה בכחי מאורסה

החיבור הנעשה בין ישראל להקדוש ברוך הוא על ידי התורה הוא כעין יחוד חתן וכלה, כמו שדרשו חז"ל (פסחים מט:): על פסוק זה 'תורה ציוה לנו משה מורשה', אל תקרי מורשה אלא מאורסה, והדימוי לאירוסין כי היא שמחה חדשה ביחוד חתן וכלה שעדיין לא נדווגו מעולם, וכן תמיד צריך האדם ללמוד תורה בשמחה ובהתחדשות כאילו היום ניתנה, ועל ידי זה מייחד את עצמו עם הקב"ה בכל יום ביחוד חדש, שהרי הקדוש ברוך הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ובכלל החידוש הזה מחדש הקב"ה גם את התורה בכל יום, כי התורה נקראת 'מעשה בראשית' שעל ידה נבראו כל העולמות, והקדוש ברוך הוא מחדש הלכות בכל יום, ונמצא שאין לך יום שהוא דומה לחבירו ובכל יום הוא התדבקות והתקרבות בתורה חדשה, ויחוד של היום עדיין לא היה מעולם, ומי שלומד תורה כך הוא תמיד בבחינת 'מאורסה'.

בחי' ירושה ובחי' מאורסה - ההבדל ביניהם

בעצם ההבדל בין מורשה למאורסה, מבאר

חדשים וניצוצות קדושה אחרים, בירורין שלא נתבררו ביום אתמול ולא יתבררו ביום מחר.

הימים עצמם מתפארים שניצלו אותם כראוי

כשמלא האדם את דפי ספרו ומנצל את ימיו בשלימות כראוי, מתקיים בו הכתוב (תהלים יט ג) 'יום ליום יביע אומר', 'אומר' מלשון התפארות, כמו שביאר **המגיד רבי דב בער ממעזריטש ע"ה** שהימים עצמם שמחים בזה שניצלו אותם כראוי, ויום אחד מתפאר ליום השני בכשרון פעולתם של הצדיקים, לומר כך וכך עבדו בי מצוות ומעשים טובים ונתנו בי הארה מעולם העליון, וכך נרמז בפסוק (דה"א א' טז כג) 'בשרו מיום אל יום ישועתו', שכל יום מבשר לחבירו את ישועתו שניצל כראוי ושקיבל את ההשפעות המיוחדים אליו, ועל ימים אלו המלאים במצוות ומעשים טובים כראוי יאמר 'זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו' (תהלים קיח כד).

הנפרד מחבירו יאמר לו 'לך שלום'

זהו תכלית האדם בעולם הזה למלאות את הימים, ולהוסיף בשלימות נפשו ונשמתו ככל יכולתו בעבדו את השם יתברך יום אחר יום, כמבואר בגמרא (ברכות סד.) שהנפרד מן חבירו אל יאמר לו 'לך בשלום' אלא 'לך לשלום', מה שאין כן לנפטר אומרים 'לך בשלום', כי 'שלום' הכוונה לשלימות, והרי אדם חי תמיד יכול להוסיף עוד שלימות, ולפיכך אומרים לו 'לך לשלום' שיוסיף לעצמו עוד שלימות, אמנם לנפטר אומרים 'לך בשלום' עם השלימות שזכה להשיג בימי חייו. ואולי זהו הרמז במה שנוהגים העולם כשחוזרים מללוות את המת, שאינם הולכים באותו דרך שהלכו בהלווית המת, שיבין האדם שלא ימשיך בדרכיו שהתנהג בהם עד הפטירה של הנפטר וחס ושלום שאז יקום 'הצדיק אבד ואין איש שם על לב' (ישעיה נז א), אלא יתעורר מן הפטירה וישנה אורחותיו ויחזור להתנהג בדרכים טובים, ויוסיף בשלימות נפשו על ידי ניצול הימים כראוי.

גלגל שהחשיב דוד מלך ישראל עבודת כל יום ויום בנפרד, לכן היתה שאיפתו במשך כל ימי חייו למלאות את הימים בשלימות בתורה ומצוות ומעשים טובים, כמו שממשיך ואומר (שם) 'לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי', ומטעם זה היה חשוב לו לדעת קצו ומדת ימיו כפי שביקש (שם לט ה) 'הודיעני ה' קיצ, ומדת ימי מה היא', שהכפל לשון מורה על רצונו לדעת מתי יהיה 'קץ' חייו, ובנוסף לזה רצה לדעת מידת ימיו המדויקת בכדי לדעת כמה מוטל עליו לעשות ולהשלים מדי יום ביומו, ואכן העיד הכתוב (מלכים א' א א) 'זהמלך דוד זקן בא בימים', שמילא את דפי ספרו בתורה ומצוות וקיום רצון השם יתברך, והשלים את כל ימי חייו ותכליתו בעולם הזה בשלימות, וכדרך שפירש **בוהר** על הפסוק (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בא בימים', שבא יחד עם כל ימיו, והביא איתו את כל הימים בשלימות מלאים במעשים טובים ולא החסיר אפילו יום אחד, וכך צריך כל אדם לשאוף ולמלאות ימי חייו בשלימות, ואז יוכל לבוא לעולם העליון ובידו ספר ימי חייו עם דפים מלאים במצוות ומעשים טובים.

עבודה מיוחדת לכל יום ויום

והנה, העובד ה' יתברך בהתחדשות בכל יום בחגיגת 'מאורסה' הנ"ל הרי הוא נמצא תמיד בהתחדשות, ומיום ליום עולה ממדרגה למדרגה ומייחד יחוד חדש בכל יום בעבודתו, וכנגדו גם הקדוש ברוך הוא מקיים מה שכתוב (תהלים מב ט) 'ומם יצוה ה' חסדו', ומשפיע בכל יום ביומו כל בחינת שפע וברכה וחיות לכל העולמות, ועל זה נאמר (שם סח כ) 'ברוך ה' יום יום', ואמרו חז"ל (ברכות מ.) כל יום ויום תן לו מעין ברכתיו, והכוונה כמו שפירשו בספרים הקדושים להמשיך בכל יום הברכות וההשפעות המיוחדים לאותו היום, כי כל יום ויום יש לו צינור מיוחד והשפעה מיוחדת, ובכל יום מתחדשת העבודה מיום אתמול כי יעבור, כי בכל יום מתלקטים ומתעלים בירורין

יגא לאור ע"י מנחם אור לוישינסקי
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
 מצד השם בכתב מנחם אור לוישינסקי
 מיצוב ועימוד: שוקי קוק

פרשת וזאת הברכה

מה יאמרו המלאכים?

אלא שעד שהאורח קיבל את החלטתו זו כבר הספיק רבי לוי יצחק להתרחק ממנו ולחזור לעמוד שוב לפני התיבה כאילו לא קרה דבר. או אז הבין האורח כי אם יכנס לתוככי בית המדרש וינסה לגשת אל הרבי ולפעול כפי שחשב הדבר לא יעלה בידו. תאוות הנגם שלו לא תוכל לבוא על סיפוקה, שכן החסידים הרבים שמקיפים את הרב לא יניחו לו לחבוט ברבי, ככך שלא נותרה לו ברירה אלא להירגע ולהצטרף לתפילה.

עם סיום התפילה, לאחר שרבי לוי יצחק עזב את בית המדרש והלך לביתו, הקיפו החסידים את האורח ויבקשו להבין מי הוא ומה מעשהו. האורח השיב בתמימות רבה: שמי כך וכך, ולפרנסתי עוסק אנכי במלאכת הבנייה. אלא שלא בניינים גרידא אני בונה אלא אנכי קבלן הבונה מחנות לצבאו הגדול של הצאר. אמש הגיע לברדיטשוב כדי לקנות חומרי בנייה משובחים באחד מבתי החרושת הסמוכים, ולתפילת שחרית השכמתי ובאתי הנה.

לאמיתו של דבר, המשיך האורח וסיפר לשומעיו, אין אני אלא חסיד מובהק של הרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז זיע"א. אלא ששמועה שמעתי אודות עבודתו הקדושה של רבי לוי יצחק ועל סדר הליכותיו הנפלאים והנעלים, ונכסוף נכספתי לראות בנועמו ולהתענג על ה'. הייתה זו הזדמנות נאותה עבורי כשהגעתי לברדיטשוב לראות את רבי לוי יצחק בפעם הראשונה בחיי, אלא שלא כך תיארתי את אשר יקרה לי: רק נכנסתי אל בית המדרש והרבי רץ לקראתי. ולא בלבד שלא קדמני בשלום, אלא גער בי נמרצות, כך סיפר היהודי האורח

דרכו של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א הייתה תמיד להתנהג ברחמנות ובפייסנות כלפי כל יהודי באשר הוא שם, ובוודאי שלא היה גוער על יהודי, ועל אחת כמה וכמה אורח שהוא כלל אינו מכירו, אולם הייתה זו פעם אחת שחרג מהרגלו.

אותו יום יום רגיל מימות השבוע היה, בראשית ימות החורף. בבית המדרש הגדול שבברדיטשוב התפללו תפילת שחרית ברגש ובדביקות. רבי לוי יצחק עצמו עבר לפני התיבה בהתלהבות רבה, והציבור כולו ענה אחריו. לפתע נפתחה הדלת ואל תוככי בית המדרש נכנס אורח לא מוכר. גבה קומה ורחב גרם היה האיש ולסנטרו זקן שחור. לבוש היה בחליפה נאה, לראשו כובע קטיפה וכל מראהו כסוחר אמיד מאד.

לפני שהאורח הספיק להביט סביבו עזב רבי לוי יצחק את העמוד, הגיע במרוצה אל הדלת, גרר עמו את האורח וגער בו גערות נמרצות, וצעק עליו: מה יאמר המלאך מיכאל? מה יטען המלאך גבריאל?

האורח נותר עומד על מקומו כאילו אחזו שיתוק בכל גופו. רק לאחר שהתעשת, מצמץ בעיניו וטלטל ראשו אנה ואנה כמי שיצא מדעתו. ארכו לו הדקות עד שהבין את אשר אירע כאן, וכמובן שחמתו עלתה בו עד להשחית ואגרופיו נקמצו בכעס רב. כהרף עין בשלה בו תאוות הנקמה המיידית: הוא ביקש לגשת אל רבי לוי יצחק ולהשיב לו בתוספת ריבית, כאשר עשה כן ייעשה לו.

רבו פונה ושואל את הציבור: האם מצוי כאן מישהו היכול לספר על מעשי רבי לוי יצחק מברדיטשוב? כל מי שיבוא הנה ויספר לי סיפור בגנותו של הרבי מברדיטשוב הרי אני מבטיחו עולם הבא בשכרו!

רעדה עברה בגופו של הסוחר: הנה יש לו סיפור שלם לספר אודות הרבי מברדיטשוב, ולא סיפור גרידא ששמע איש מפי איש, אלא סיפור אמיתי בו הוא עצמו היה נוכח, 'בדידיה הוה עובדא'. הנה עליו להתקרב אל הרבי ולספר לו את הסיפור ואף שכרו מובטח לו: חלק בעולם הבא!

החל הסוחר לפלס לעצמו דרך אל הרבי ולספר לו את כל מה שאירע עמו, מבקש הוא לקנות עולמו בשעה אחת, אלא שהחסידים הזקנים שהסתופפו בצל קדשו של הרה"ק ממעז'יבז בראותם את הסוחר מנסה להגיע אל הרבי, תיכף עצרו בעדו וביד חזקה מנעוהו מלגשת אל הרבי. בלחישה הסבירו לו שבל יעשה טעות זו להכניס ראשו בין ההרים הגבוהים ולהתערב בעניינים אשר אינם קשורים אליו. הרבי אינו מתכוון כפשוטו, הוא אינו חפץ לשמוע דברי לשון הרע ורכילות על הקדושת לוי, ובוודאי שאין על כך מתן שכר טוב של עולם הבא. מוטב לך להשאר על מקומך ולשתוק מאשר להסתכן ולהכוות בגחלתם של צדיקים.

סבר הסוחר וקיבל את דבריהם, אלא שבשבת בבוקר, בעת סעודת השבת, שמע הסוחר את רבי ברוך ממעז'יבז שוב חוזר ומכריז כדברים שאמר בליל שבת: האם אין כאן אדם היכול לספר על מעשיו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב? דעו לכם שכל מי שיבוא הנה ויספר לי בגנותו של הרבי מברדיטשוב הרי אני מבטיחו עולם הבא בשכרו!

בזו הפעם כבר לא יכול היה הסוחר לכלוא את רגשותיו, והוא החל לעשות את דרכו את

בקול בוכים וקונן על ביש מזלו, להפתעתם המוחלטת של החסידים, והוסיף ואמר: איני יודע מה רצה הרבי ממני! ותוך כדי דיבורו בערה בו חמתו מחדש.

החסידים שהקיפו אותו כגורן השתדלו להרגיעו ולדבר על ליבו. קם חסיד צעיר ואמר בנימה המשתמעת לשתי פנים: מה שאירע לך עם הרבי זו זכות עצומה שלא ניתן לשערה. אם אינך חפץ בזכות המיוחדת והנדירה הזו, הנני מוכן ומזומן לקנות ממך את כל עגמת הנפש שהייתה מנת חלקך בעד חמישים רובל. ואילו אחרים שהבינו מתוך הדברים כי מדובר בסוחר מצליח חשבו שזו ההזדמנות להוציא ממנו סכום כסף עבור קניית 'תיקון' עבור המתפללים. הם הכבירו עליו דברים, שבוודאי הרבי ביקש להמתיק מעליו את הדינים ולבטל מעליו גזירות קשות ורעות העתידות לבוא עליו, ולכן מחויב הוא לתת על כך כעין 'סעודת הודיה'. לא נותרה לו ברירה, הוא הוציא את ארנקו ושלף שטר כסף נכבד, ועד מהרה היו כולם שקועים בשתיית הי"ש וטעימת מיני התרגימא המשובחים.

אלא שבעוד שנראה היה שכולם שכחו מהעניין, הסוחר עצמו לא שכח ולא סלח. בליבו רתח הסוחר וניסה לחשוב מחשבות כדת מה לעשות. במוחו התרוצצו רעיונות שונים ומשונים של תכניות נקם. הוא הבין שבעיר ברדיטשוב לא יוכל לעשות מאומה, עד שהחליט כי עליו להמתין להזדמנות הראשונה שתבוא ואז יוכל להפרע מהרבי.

וההזדמנות לא איחרה לבוא. כיון שנחל בזיונות בברדיטשוב החליט הסוחר כי עליו לנסוע אל רבו במעז'יבז, שם הכל מכבדים אותו כערכו ויהא זה פיצוי נאות עבורו במידה טובה מרובה.

כבר בליל שבת הופתע הסוחר לשמוע את

לעזוב את עמוד התפילה ולבוא כך אלי? ומי התיר לו ככה לדבר אלי כדברים הללו?

הסוחר התנשם בכבודות. הוא חיכה שרבו ממעז'בוז ישמח על סיפור המעשה כמוצא שלל רב ויאשר לו את קיום ההבטחה אודות חלקו לעולם הבא...

הוא היה בטוח שהרבי ישאל ויבקש לדעת פרטים ופרטי פרטים על סיפור זה. וכי דבר קל הוא בעיניכם שהרבי ידבר כך ברתיחה דיבורים משונים וחסרי פשר? אולם תגובתו של רבי ברוך הייתה שונה לחלוטין, ואף כעין תרעומת נראתה בפניו הקדושים.

רבי ברוך הביט בקהל החסידים שהיו מסביבים אותו כחומה והחל אומר: דעו לכם כי הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב הוא עמוד הסנגוריא בדורינו והוא זה שתמיד ממליץ טוב ומסנגר בעד בני ישראל, וגם על חטאיהם ופשעיהם הוא מלמד זכות ומעביר מעליהם את הדין הקשה.

הזמן בו רבי לוי יצחק מלמד את הזכות על בני ישראל הוא בשעה שמתפללים את ברכת 'יוצר אור', כיון שזה הזמן בו גם מלאכי מעלה מלמדים זכות על בני ישראל, ובשעה שאומרים על משרתי מעלה שהם 'כולם עומדים ומשמיעים' באים המלאכים מיכאל וגבריאל ומתאספים ללמד זכות, להגיד לאדם ישרו ולומר עליו סנגוריה. ויחד עם מלאכים אלה מצטרף גם הרה"ק מברדיטשוב ומלמד זכות על בני ישראל.

כיצד אכן מלמדים המלאכים זכות על בני ישראל ומטהרים אותם מעוונותיהם? אם יהודי משקר חלילה, הרי שהמלאך מצטדק עבורו שלא הייתה לו בררה ועשה זאת בוודאי בשביל פרנסתו; ואם חלילה יהודי גנב מגוי, הרי שצריך לומר שבניו הקטנים של אותו יהודי רעבו

הרבי. אלא שגם הפעם הבחינו החסידים בסוחר העושה את דרכו אל הרבי ועצרוהו בתוקף רב. הזקנים שבחבורה אף גערו בו: אל תסכן את עצמך בדברים שאין לך השגה בהם והם גבוהים ונשגבים ממך. אל תלך בגדולות ובנפלאות ובמופלא ממך אל תחקור. אלו הם הדברים המצויים ברומו של עולם ולחסיד מהשורה אין זכות להתערב בהם.

אלא שבאותם רגעים החליט הסוחר כי אסור לו לשתוק מול בקשתו החוזרת ונשנית של רבו. אם רבו מבקש זאת, ואף מצהיר כי מי שיביא לו את המידע יזכה לחלק בעולם הבא, הרי שהוא חייב למלא את מבוקשו. הבין הסוחר כי אם הרבי יחזור ויבקש זאת בסעודה שלישית, שוב יעכבוהו החסידים מלגשת, ולכן החליט שכבר לפני תפילת מנחה וסעודה שלישית הוא יתפוס את מקומו סמוך לרבי, ותיכף כשהרבי יבקש לספר לו הוא יוכל לעשות זאת.

כך אכן היה, ובעיצומה של סעודה שלישית כשרבי ברוך ממעז'בוז חזר וביקש מכל מי שיש בידו דברים אודות רבי לוי יצחק מברדיטשוב שיביא ויאמר לו אותם ובשכר זאת יזכה לחלק בעולם הבא, תיכף ניגש הסוחר ואמר: רבי, יש בידי דבר מוזר ומשונה אודות מעשיו של הרבי מברדיטשוב אשר בידי הוה עובדא.

הביט בו רב ברוך ממעז'בוז ועודדו לספר גופא עובדא, ואכן הסוחר סיפר בהרחבה את כל אשר אירע לו באותה תפילת שחרית בה נכנס לפי תומו אל בית המדרש וכיצד רץ אליו הרבי עוד לפני שהיה סיפק בידו להיכנס לתוך היכל הקודש, וקרא לעברו קריאות משונות אודות המלאכים: מה יאמר המלאך מיכאל ומה יאמר המלאך גבריאל. וכאילו לא די היה לו לסוחר בעצם הסיפור, הרי שהוא גם בחר להעלות מספר שאלות נוקבות: מי התיר לרבי

בכפיות טובה ודברת בו סרה. ויהי רצון שהצדיק ימשיך להיות מליץ טוב על עם ישראל, אמן.

כתב רבינו ה'קדושת לוי' זיע"א (פרשת שופטים): דהנה הקדוש ברוך הוא שופט את כנסת ישראל בבוא יום המשפט בגודל רחמיו וחסדיו, אך צריכין אתערותא דלתתא לעורר את המדה של רחמנות למעלה, ועל ידי מה נתעורר אותו המדה של חסד, כשאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על כל איש מישראל לדונן לכף זכות, ואז על ידי זה גם מלמעלה נתעורר אותו המידה, ומלמדין גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים, ואם כן האדם מעורר בעובדא שלמטה השער העליון לפתוח שערי חסד להריק ברכה על כל זרע ישראל.

וזה שכתוב 'שופטים' ושופטים תתן לך בכל שעריך', רצה לומר שאתה בעצמך תתקן ותכין המשפט של מעלה על ידי 'שעריך', והוא השערים שלך שאתה עושה ומעורר במעשיך. וזהו 'שפטו את העם משפט צדק', רצה לומר, כל איש ילמד את עצמו להתנהג לשפט את העם משפט צדק, ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל, ואז האדם מעורר השער של מעלה, ועל ידי זה יוצא בדין וזכאי במשפט של מעלה, כי במדה שאדם מודד מודדין לו.

על הפסוק (דברים לג כא): 'צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל', פירש רבינו האור החיים הקדוש, שמשנה רבינו היה תמיד מתדיין עם השי"ת על מעשי בני ישראל ומלמד עליהם זכות מרובה עד שהיה מכריע את הכף לטובתם ולזכותם, וזהו שנאמר בפסוק כאן, שמשנה רבינו היה מצדיק את מעשי בני ישראל ומתקן את המשפט שהשי"ת היה מבקש לעשות עמם.

ללחם, ועל פת לחם יפשע גבר; אין העבירות של בני ישראל חלילה לתיאבון ולהכעיס, אלא מחוסר ברירה ואין אונים, ולא יבוזו למי שבא למלא נפש ונפש ילדיו כי ירעבו.

והנה אתה, פנה רבי ברוך ממעזיבוז לסוחר, נכנסת אל בית המדרש בעוד רבינו הקדוש רבי לוי יצחק מתכונן ומסדר את תשובותיו ועורכם מול בית דין של מעלה, ורבי לוי יצחק מברדיטשוב הרגיש תיכף במה שעשית בלילה הקודם באכסנייתך: היה זה בעיצומה של ארוחת הערב, כשאישי לא שם לב, קמת והכנסת אל כיסך גביע כסף יקר. ואתה לא עשית זאת מחמת רעב או מחמת מצוקה, אלא רק למלא את תאוותך חסרת הרסן, ולא חששת לאיסור שבדבר ולחילול השם הנורא שיכול היה להגרם מכך אילו היית נתפס בקלקלתך.

לפיכך נרעש עליך הרבי מברדיטשוב וצעק עליך: מה יענה המלאך מיכאל? מה יאמר המלאך גבריאל? כיצד הם יוכלו ללמד זכות עליך, והרי לא חסר לך מאומה לפרנסתך. האם הם יוכלו לטעון שמחמת מצוקתך עשית זאת? האם הם יוכלו ללמד עליך זכות שהיה זה מחוסר ברירה? הרי איש עשיר אתה וגביעי כסף אינם חסרים לך.

לפיכך בא הרבי מברדיטשוב והצליף בך את דבריו כדי להגן עליך ממידת הדין, כי במעשהו כך הוא נתן פתחון פה למלאכים לטעון ולומר: שאם יש דין בבית דין של מטה אין דין בבית דין של מעלה, ואם אירע שיהודי חטא בעבירה כזאת שאין כיצד ללמד עליו זכות, הנה תיכף מענישים אותו בבית דין של מטה.

לא נותר לך, סיים רבי ברוך ואמר, אלא למהר לברדיטשוב ולחלות את פני הצדיק ולבקש מעמו סליחה ומחילה, שבעוד שהוא ביקש ללמד עליך זכות ולהסיר ממך את הקטרוג, נהגת כלפיו

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של רבינו רבי נחמן ב"ר שמחה מברסלב - בעל 'ליקוטי מוהר"ן'.

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים -
מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 וְהגליון בדרך אליך